

Returadresse
Land, By og Kultur – Land og Vand
Smed Sørensens Vej 1, 6950 Ringkøbing

Sagsbehandler
Klaus Kevin Kristensen
Direkte telefon
99741691
E-post
klaus.kristensen@rksk.dk
Dato
14. November 2017
Sagsnummer
17-015502

Revision af miljøgodkendelse for Hårkjær Dambrug

November 2017

KMS@COWI-DDO.

INDHOLDSFORTEGNELSE

1	Ansøgning	4
2	Afgørelse	4
2.1	Miljøscreeningsafgørelse	4
2.2	Revision af miljøgodkendelse	4
2.3	Høring	5
3	Vilkår	6
3.1	Generelt	6
3.2	Beredskab	6
3.3	Indretning og drift	7
3.4	Støj, Lys, Lugt og affald	17
3.5	Ophør	18
4	Ikke teknisk resumé	19
5	Miljøteknisk vurdering	20
5.1	Lokalisering	20
5.2	Indretning og drift	20
5.3	Medicin- og hjælpestoffer	29
5.4	Biologisk vandløbsbedømmelse og recipientforhold	35
5.5	§ 3-beskyttede naturområder	37
5.6	Forureningsbegrænsning	37
5.7	Egenkontrol	37
5.8	Vurdering af renere teknologi	37
5.9	Statslige vandområdeplaner	37
5.10	Påvirkning af Natura 2000-områder og bilag IV	38
5.11	Konklusion	38
6	Gyldighed og retsbeskyttelse	38
6.1	Gyldighed	38
7	Offentliggørelse og klagevejledning	38
7.1	Offentliggørelse	38
7.2	Klagevejledning	38
8	Liste over modtagere af kopi af godkendelsen	40
9	Bilag 1 - Lovgrundlag	41
9.1	Lovgrundlag, bekendtgørelser, kommuneplaner, vand og naturplaner	41
9.2	Vejledninger og rapporter	42
10	Bilag 2 - Oversigtskort	43
11	Bilag 3 - Situationstegning	44
12	Bilag 4 - Behandlingsprocedure for hjælpestoffer	45
13	Bilag 5 - Forudsætninger medicin- og hjælpestoffer	49
14	Bilag 6 - Dokumentation af vilkår til støj	49
15	Bilag 7 - Beredskabsplan	50
16	Bilag 8- Driftsjournalens indhold	52
17	Bilag 9 - Best tilgængelig teknik, BAT	53
18	Bilag 10 - Væsentlighedsvurdering efter habitatdirektivet	55
19	Bilag 11 - Skema til brug for miljøscreening	55
20	Bilag 12 - Sagshistorik	55

Stamdata for virksomheden

Virksomhedens navn	Hårkjær Dambrug
Virksomhedens adresse	Kærhusvej 11, 6880 Tarm
Virksomhedens telefonnr.	40375920
Virksomhedens mailadresse	haarkjaer.dambrug@mail.dk
Virksomhedens kontaktperson	Thorkild Ebbesen, Møgelmoosevej 13, Hoven
Virksomhedens matrikelnummer	1-cr, Kirkegården, Hoven sogn
CVR-nr.	36325445
Listebetegnelse, godk.bek. 1517 af 7/12 2016	I 202
(i)-mærket, godk.bek. 1517 af 7/12 2016	Nej
Omfattet af VVM, bek. 448 af 10/5 2017	Ja
Omfattet af risikobek., bek.	Nej
Dato for øvrige miljøgodkendelser	2. marts 1995

Aktiviteter

Hovedaktivitet: Ferskvandsdambrug – produktion af øjenænnng, yngel, sættefisk, konsumfisk, modefisk og fisk til udsætning i lystfiskersøer af regnbueørred og bækørred.
Væsentlige biaktiviteter: ingen
Væsentlige miljøforhold: Udledning af næringsalte og let omsætteligt organisk stof, medicin- og hjælpestoffer til Hårkjær Å, Sdr. Omme Å og Ringkøbing Fjord

Ny aktivitet

Aktivitet	
Listebetegnelse:	Ferskvandsdambrug og andre fiskeproduktionsanlæg, I 202
(i)-mærket:	Nej
VVM:	Fortsat drift af Hårkjær Dambrug er vurderet til ikke at være omfattet af VVM-pligt.

1 Ansøgning

Hårkjær Dambrug har ved brev af den 27. januar 2006 og gennem Dansk Akvakultur, Villy J. Larsen ansøgt om revurdering af dambrugets miljøgodkendelse. Der ansøges om en godkendelse af det eksisterende dambrug efter § 39 i Miljøbeskyttelsesloven. I første omgang var der ikke ansøgt om ændringer i hverken drift eller anlæg. I juni 2017 er der suppleret med en ansøgning om etablering af et nyt klækkehus. Efterfølgende har kommunen fået en tillægsansøgning om at udskifte dambrugets mikrosigte med et slamkegleanlæg.

I har d. 26. juni 2006 indsendt en separat ansøgning om brug og udledning af medicin og hjælpestoffer i forbindelse med et meddelt påbud fra det daværende Ringkjøbing Amt.

Den 15. marts 2010 har I suppleret den hidtidige ansøgning med en ansøgning om overførsel af Ulbæk Dambrugs foderkvote/udledning til Hårkjær. Der ansøges om overførsel af udledningsmængder svarende til 623 kg N og 52 kg P til Hårkjær Dambrug. Ulbæk Dambrug nedlægges. Hårkjær dambrugs stofudledning ændres således ikke, men dambrugenes mulighed for at overholde udlederkravene lettes.

De tre ansøgninger behandles samlet i denne revision af miljøgodkendelsen.

2 Afgørelse

2.1 Miljøscreeningsafgørelse

Der er foretaget en screening af projektet i henhold til VVM-bekendtgørelsen. Det er vurderet, at det godkendte projekt ikke er af et sådant omfang, at projektet er omfattet af krav om miljøvurdering og udarbejdelse af en miljøkonsekvensrapport.

Afgørelsen er begrundet i, at miljøpåvirkningens omfang ikke er af en sådan karakter og/eller grad, at aktiviteterne må antages at kunne få væsentlig indvirkning på miljøet.

Afgørelsen er meddelt i henhold til Bekendtgørelse af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) (LBK nr. 448 af 10. maj 2017 og Bekendtgørelse om samordning af miljøvurderinger og digital selvbetjening m.v. for planer, programmer og konkrete projekter omfattet af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) (BEK nr. 447 af 10. maj 2017).

2.2 Revision af miljøgodkendelse

Ringkøbing-Skjern Kommune godkender hermed det ansøgte på de i afsnit 3 nævnte vilkår. Godkendelsen gives på grundlag af ansøgningen og oplysningerne i sagen i øvrigt, jævnfør beskrivelserne og bilagene til denne godkendelse.

- Revision af miljøgodkendelsen gives efter Miljøbeskyttelseslovens § 33, Bekendtgørelse om miljøgodkendelse og samtidig sagsbehandling af ferskvandsdambrug og Godkendelsesbekendtgørelsen.
- Da der er tale om revision af eksisterende miljøgodkendelse, meddeles vilkårene som påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 41.

- Dambrugsbekendtgørelsen fastsætter krav til drift og indretning af dambruget (BEK nr. 1567 af 7. december 2016).
- Der meddeles afslag på ansøgning om flytning af kvælstof- og fosforudledninger fra Ulbæk Dambrug til Hårkjær Dambrug.
- Der meddeles tilladelse til etablering af et slamkegleanlæg som erstatning for dambrugets mikrosigteanlæg.
- Der meddeles tilladelse til et maksimalt vandindtag på 200 l/s jf. Dambrugsbekendtgørelsens bilag 3 for dambrug baseret på foderkvote. Kravet er en lempelse af bekendtgørelsens niveauer som følge af dambrugets særlige produktion af bl.a. bækørred samt æg og yngel.
- Der gives tilladelse til udledning af procesvand fra dambruget til Hårkjær-Birkeholt Bæk i henhold til miljøbeskyttelseslovens § 34 og § 28 samt bekendtgørelse om spildevandstilladelser m.v. efter miljøbeskyttelsesloven.
- Der gives tilladelse til udledning af medicin- og hjælpestoffer efter bekendtgørelse om krav til udledning af forurenende stoffer til vandløb, søer eller havet miljøkvalitetskrav for vandområder og krav til udledning af forurenende stoffer til vandløb, søer eller havet (BEK nr. 921 af 27. juni 2016) og bekendtgørelse om fastsættelse af miljømål for vandløb, søer mv. (BEK nr. 439 af 19. maj 2016).
- Afgitringer ved dambruget fastsættes efter § 20 i Dambrugsbekendtgørelsen (BEK nr. 1567 af 7. december 2016).

Fremtidige nye aktiviteter, ændringer eller udvidelser såvel bygningsmæssigt som driftsmæssigt, som kan indebære forurening, herunder affaldsfrembringelse, må ikke påbegyndes, før der foreligger en afgørelse fra kommunen. Kommunen afgør, om godkendelse er nødvendig (miljøbeskyttelsesloven § 33 og 37).

Der gøres opmærksom på, at miljøgodkendelsen ikke fritager fra krav om tilladelse, godkendelse eller dispensation efter anden lovgivning. Byggeri må først påbegyndes, når der ligger en særskilt tilladelse til igangsættelse af byggeriet.

Tilsynsmyndigheden kan til enhver tid revidere kontrolvilkårene for at forbedre egenkontrollen eller for at opnå et mere hensigtsmæssigt tilsyn, jf. miljøbeskyttelseslovens § 72 stk. 3.

Denne revision af dambrugets miljøgodkendelse skal revideres mindst hvert 10. år. Det anvendte lovgrundlag er nærmere beskrevet i bilag 1.

2.3 Høring

I forbindelse med udarbejdelse af miljøgodkendelsen har dambrugets konsulent og ejerne fået udkast til miljøgodkendelse i høring. Der er modtaget kommentarer, som hørt ført til ændringer af nogle af godkendelsens vilkår.

Nærmeste naboer er Kærhusvej 9 og Kærhusvej 7, 6880 Tarm som ligger henholdsvis 160 og 250 meter fra dambruget. Der er sendt høringsbrev til disse naboer. Kommunen har ikke modtaget nogen hørings svar fra naboerne i høringsperioden.

3 Vilkår

3.1 Generelt

- 3.1.1 Virksomheden skal holde Ringkøbing-Skjern Kommune orienteret om, hvem der er miljømæssigt driftsansvarlig for virksomheden / aktiviteten.
- 3.1.2 De af godkendelsens vilkår, der angår driften, skal være kendt af de personer, der er ansvarlige for eller udfører den pågældende del af driften. Et eksemplar af godkendelsen skal til enhver tid være tilgængelig på virksomheden.
- 3.1.3 Virksomhedens journaler, procedurer og øvrige registreringer med miljømæssig relevans skal være tilgængelige for tilsynsmyndigheden.
- 3.1.4 Virksomheden skal føre en driftsjournal, der skal opgøres en gang om året. Medmindre andet aftales, skal opgørelsen ske pr. 31. december, og resultaterne skal være tilsynsmyndigheden i hænde senest 1. februar det følgende år. Driftsjournalen skal på forlangende forevises tilsynsmyndigheden. Den skal opbevares mindst fem år efter afslutningen. Ferskvandsdambrugets driftsjournal skal indeholde de oplysninger, som fremgår af bilag 8.
- 3.1.5 Andre miljøbelastende aktiviteter, end de der er beskrevet i godkendelsen, må ikke finde sted. I tvivlstilfælde afgør tilsynsmyndigheden, hvad der skal betragtes som miljøbelastende aktiviteter.
- 3.1.6 Godkendelsen er en gennemgående revision, og derfor erstatter denne godkendelse alle vilkårene i miljøgodkendelsen fra 2. marts 1995.
- 3.1.7 Miljøgodkendelsen skal revideres mindst hver 10 år. Denne godkendelse skal derfor revideres senest 14. november 2027.

3.2 Beredskab

- 3.2.1 Virksomheden skal udarbejde og løbende ajourføre beredskabsplan for uheld og utilsigtet udslip jf. bilag 7.
- 3.2.2 Ved driftsuheld, der kan medføre forurening af kloaksystem, jord og grundvand eller luft, skal virksomheden straks:
- Forsøge at afværge situationen.
  - Forsøge at standse forureningen og/eller dens spredning.
  - Kontakte alarmcentralen på telefon 112 ved større eller ikke kontrollerbare uheld.
  - Ringkøbing-Skjern Kommune skal orienteres hurtigst muligt og senest førstkommande hverdagsmorgen.
  - Senest 7 dage efter uheld skal virksomheden have indsendt rapport til kommunen, der beskriver uheldets omfang og indsatsen mod miljømæssige skader

samt beskriver forebyggende foranstaltninger, der begrænser risiko for nye uheld.

- 3.2.3 Virksomheden skal følge procedurer mht. uheldsforebyggelse og akut forurening som beskrevet i ansøgningen og gengivet i bilag 7.

3.3 Indretning og drift

Overordnede krav

- 3.3.1 Dambruget skal drives og indrettes i overensstemmelse med dambrugsbekendtgørelsens bilag 3 i afsnittet omkring "indretnings- og driftskrav for dambrug baseret på foderkvote".
- 3.3.2 Virksomheden skal etableres og drives som beskrevet i ansøgningen med supplerende oplysninger medmindre vilkårene i denne godkendelse fastsætter noget andet.
- 3.3.3 Hvis produktionsplanen ønskes ændret væsentligt, f.eks. produktion af andre fiskearter, fiskestørrelser osv., skal dette meddeles tilsynsmyndigheden, som inden 14 hverdage efter modtagelsen skal meddele, om ændringen umiddelbart kan godkendes, eller om det kræver et tillæg til den eksisterende godkendelse.

Krav til anvendelse og sammensætning af foder

- 3.3.4 Det maksimalt tilladte foderforbrug udgør 62 tons pr. år (F_{till}).
- 3.3.5 Produktionen skal med undtagelse af produktion af fisk over et 1 kg tilrettelægges således, at foderkvotienten på årsbasis ikke overskrider 0,95. For fisk på 1 kg eller over 1 kg, må foderkvotienten ikke overstige 1,2. Avlsfisk og andre arter end ørred er undtaget for krav om foderkvotient.
- 3.3.6 Der må alene benyttes tørfoder, som skal være energirigtigt og højt fordøjeligt. Følgende krav til foder for konsum- og sættefisk skal være opfyldt:
- a) Nettoenergiindhold:
Indholdet af fordøjelig energi (netto-energiindholdet): Indholdet af fordøjelig energi (DE) i foderet skal være på mindst 18,2 MJoule/kg (4,35 Mcal/kg)
  - b) Smuldindhold: Smuldindholdet må maksimalt være 1 %. Smuldindholdet defineres som den fraktion af foderet, der kan sigtes fra med en sigte med maskestørrelse, der er 0,25 gange foderpillernes tværmål.
  - c) Kvælstofindhold: Kvælstofindholdet må maksimalt være 9 % af foderets tørvægt.
  - d) Fosforindhold: Fosforindholdet må maksimalt være 1 % af foderets tørvægt.

Vandforbrug

- 3.3.7 Dambruget må ikke indtage mere vand på dambruget end 200 l/s med de godkendte renseforanstaltninger (overfladevand plus grundvand). Hvis dambruget ønsker at indtage mere vand på dambruget, vil dette kræve særskilt godkendelse fra kommunen.
- 3.3.8 Hvis en vandindvindingstilladelse efter Vandforsyningsloven til dambruget fastsætter et lavere maksimalt vandindtag end vilkår 3.3.7 er det vandindvindingstilladelsens maksimale vandindtag, som fastsætter niveauet for dambrugets vandindvinding.
- 3.3.9 Der skal monteres et instrument med log funktion til kontinuerlig måling af vandføring (vandmængden i l/s) i alle vandindtag til dambruget, således at det samlede vandindtag hhv. vandafledning kan følges kontinuert (gennemsnit af hvert 10. minut ved hyppigere måling eller som øjebliksvandføringen hvert 10. minut (målenøjagtighed +/- 5 procent).
- 3.3.10 Vandure jf. vilkår 3.3.9 skal være etableret senest 6 måneder efter datoen for denne godkendelse. Kommunen kan fastsætte en længere frist i særlige tilfælde.
- 3.3.11 Dambruget skal dagligt kontrollere at vandure er i funktion, er rigtigt indstillet og fungerer korrekt. Ved nedbrud skal der straks iværksættes tiltag til udbedring af fejl og skader. Hvis et eller flere vandure er ude af drift eller ikke fungerer korrekt, skal kommunen orienteres.

Spildevand

- 3.3.12 Driften af Hårkjær Dambrug, må ikke medføre at Vandområdeplanens miljømål i Hårkjær-Birkeholt Bæk nedstrøms dambruget ikke kan opnås. Dette gælder miljømålene kvalitetselementerne vandløbssmådyr, planter, fisk og miljøfarlige stoffer.
- 3.3.13 Dambruget skal gennem den daglige drift sikre, at slamfjernelsen fra damme og mikrosigte eller slamkegler foretages så effektivt som muligt. Disse renseforanstaltninger skal alle være i drift hele året.
- 3.3.14 Vandets hastighed gennem bundfældningsanlægget må ikke overstige 2,5 cm/s, og opholdstiden i anlægget skal være mindst 25 minutter. Bundfældningsanlægget skal være dimensioneret som ansøgt, og indretningen og kapaciten må ikke ændres uden godkendelse af kommunen.
- 3.3.15 Anlæggets afløb skal udformes med fast tærskel, så udskylning af slam ikke kan foretages.
- 3.3.16 Der skal være skummebrædt eller lignende foran anlæggets afløb.

3.3.17 Anlægget skal være forsynet med omløbsledning, omløbsgrøft eller parallelt anlæg til brug, når anlægget tømmes for slam.

3.3.18 Der må ikke være fisk i anlægget.

3.3.19 Anlæggets slamsump skal i produktionsperioden tømmes regelmæssigt for slam, således at slamsumpen på intet tidspunkt bliver fuldtløbende. Overskudsvandmængden kan ledes til dambrugets damme, kanaler eller bundfældningsanlæg, såfremt den oppumpede slammængde forinden er udskilt i et filteranlæg.

3.3.20 Anlægget skal renses mindst en gang om måneden i produktionsperioden. Større slamansamlinger skal fjernes straks. Oprensningen må ikke medføre slamflugt til vandløb, søer eller havet. I tilfælde af isdækning, skal oprensning kun ske i den udstrækning, dette er muligt.

3.3.21 Under oprensning af slamdepot skal afløb være lukket, og vandet skal ledes gennem omløbsindretning, jf. vilkår 3.3.17.

3.3.22 Mikrosigteanlægget kan erstattes af et slamkegleanlæg jf. indsendte projekt. Dette forudsætter dog, at dambrugets forurening ikke forøges. Slam fra kegleanlægget skal ledes direkte til slamdepot.

3.3.23 Hvis der etableres et slamkegleanlæg skal dambruget dokumentere, at anlæggets rensegrad ikke forringes som følge af etablering af slamkegleanlægget. Herudover skal udlederkravene være overholdt. Hvis rensegraden forringes og/eller udlederkravene ikke kan overholdes skal dambrugets iværksætte foranstaltninger, så ovenstående overholdes. Se også vilkår 3.3.24 og 3.3.25.

Krav til indretning og drift for dambrug på foderkvote er herudover fastsat gennem bestemmelserne i Dambrugsbekendtgørelsens bilag 3 i afsnittet "Centralt bundfældningsanlæg med slamsump" (BEK 1567 af 7/12 2017). Disse krav forudsættes overholdt til enhver tid.

Egenkontrol

- 3.3.24 Der skal inden for en driftsperiode på 1 år (365 dage +/- 15 dage) udtages 6 prøver af det samlede vandindtag af overfladevand/grundvand og 6 prøver af det samlede vandudtag. Prøvetagningen skal fordeles jævnt over driftsperioden.
- 3.3.25 Hvis der etableres et slamkegleanlæg i stedet for mikrosigte skal der foretages forøget egenkontrol i mindst 12 måneder efter etablering af det nye anlæg. Der udtages 12 prøver af det samlede vandindtag af overfladevand/grundvand og 12 prøver af det samlede vandudtag. Der udtages 1 prøve pr. måned.
- 3.3.26 Efterfølgende kan det forøgede egenkontrolprogram reduceres til 6 prøver af det samlede vandindtag af overfladevand/grundvand og 6 prøver af det samlede vandudtag såfremt kravværdier er overholdt i første års drift. Dambrugets hidtidige rensegrad må ikke forringes. Såfremt udlederkravene ikke er overholdt i dokumentationsperioden eller at rensegraden forringes fastholdes det forøgede egenkontrolprogram indtil kravene er overholdt.
- 3.3.27 Koncentrationer af nedenstående stoffer i ufiltreret vand fra dambrugets samlede indløb og samlede udløb må maksimalt forøges med følgende værdier:
- Ammonium-kvælstof = $0,4 \text{ mg/l} * Q_{\text{mm}}/Q_{\text{va}}$
  - Total N = $0,6 \text{ mg/l} * Q_{\text{mm}}/Q_{\text{va}}$
  - Total P = $0,05 \text{ mg/l} * Q_{\text{mm}}/Q_{\text{va}}$
  - $\text{BI}_5 = 1,0 \text{ mg/l} * Q_{\text{mm}}/Q_{\text{va}}$

Hvor:

Q_{mm} = median minimum (l/s)

Q_{va} = årlige aktuelle vandafledning fra dambrug (l/s)

Medianminimumsvandføringen ved dambruget fastsættes til 150 l/s. Kommunen kan til enhver tid fastsætte en ny medianminimumsvandføring såfremt der fremkommer ny eller opdateret viden om vandføringen ved dambruget.

Kravværdierne kan derfor omregnes til følgende døgnudledninger:

Parameter	Bek. kravværdi (mg/l)	Qmin l/s	Kravværdi (kg/døgn)
Organisk stof (BI_5)	1	150	13,0
Ammonium-N	0,4	150	5,2
Total N	0,6	150	7,8
Total P	0,05	150	0,6

- 3.3.28 Iltmætningen i udløbet til vandløbet må aldrig være under 70 procent. Hvis iltmålingerne viser, at iltkravene ikke er overholdt, skal der straks iværksættes foranstaltninger, der afhjælper dette forhold.
- 3.3.29 Vandprøver udtages af et akkrediteret laboratorium. Udtagningen af egenkontrollerne skal planlægges uafhængigt af dambruget. Planlagt prøvetagning kan udskydes, hvis forholdene i vandindtag eller udløb er væsentligt afvigende fra normal

drift f.eks. i forbindelse med oprensning af plantelagune eller ved sygdomsbehandling.

- 3.3.30 Senest 4 uger efter prøvetagning skal kommunen have modtaget godkendte og kontrollerede resultater af prøverne samt supplerende oplysning jf. vilkår 3.3.26. Relevante data skal indberettes i et format fastsat af kommunalbestyrelsen til den fællesoffentlige database PULS. Data skal indberettes af analyselaboratoriet.

Krav til prøvetagning og analyse

3.3.31 Prøvetagning og analyse skal følge nedenstående procedure:

1) Prøveudtagning

Prøveudtagning og efterfølgende kontrol skal følge anvisningerne i faglig rapport Svendsen og Larsen (2016): Ny kontrolmetode for udledninger fra ferskvandsdambrug, DCE rapport nr. 212.

Prøverne skal udtages i ferskvandsdambrugets indløb og udløb som puljede døgnprøver, baseres på den aktuelle vandanvendelse på måletidspunktet og analyseres for indhold af:

- Organisk stof målt som modificeret BI₅ (mg/l)
- Totalfosfor (mg/l)
- Totalkvælstof (mg/l)
- Ammoniumkvælstof (mg/l)

Prøverne skal være repræsentative og udtages i fuldt opblandede vandmasser. Sugespiden placeres i midten af vandstrømmen 1/3 af vanddybden over bund.

Alle analyser skal foretages i henhold til Bekendtgørelse om kvalitetskrav til miljømålinger, (Analysekvalitetsbekendtgørelsen).

2) Supplerende oplysninger

I forbindelse med hver prøvetagningsserie skal følgende forhold oplyses:

- Vandføringen i ferskvandsdambrugets samlede indløb (l/sek.) og en log-fil med alle målinger siden sidste prøvetagning. Vandføringsdata skal leveres i det format, som kommunen anviser.
- Vandføringen i ferskvandsdambrugets samlede afløb (l/sek.) og en log-fil med alle målinger siden sidste prøvetagning. Vandføringsdata skal leveres i det format, som kommunen anviser.
- Vandtemperaturen (° C) i hvert målepunkt.
- Iltmætning (%) i hvert målepunkt.
- Bestand (tons) på prøvetagningsdagen og dagen før.
- Dato for prøvetagnings begyndelse og afslutning.
- Eventuelle atypiske forhold (f.eks. sygdom, sygdomsbekæmpelse eller ændringer i dambrugets rutiner i prøvetagningsdøgnet).

3.8.2 Alle supplerende oplysninger i forbindelse med prøvetagningen skal noteres i driftsjournalen.

Slamdepot

- 3.3.32 Slamdepotets sider og bund skal være udført i et materiale således, at der ikke sker udsivning af slam/vand til vandløb og søer eller nedsivning til jord eller grundvand. Slamdepotets skal have kapacitet til mindst 1 års produktion af slam. Overskudsvand fra slamdepot skal afledes til rensningsanlæg.
- 3.3.33 Afhændelse af slam skal kunne dokumenteres gennem skriftlige aftaler om forbrænding, udbringning eller lignende.
- 3.3.34 Området til slamopbevaring skal indrettes, således at der ved uheld ikke kan ske afløb af slam/slamholdigt vand, som sidenhen kan forurene vandløb. Når der anvendes gyllebeholder til opbevaring af dambrugsslam må der således ikke fastmonteres pumper på gyllebeholderen.
- 3.3.35 Slam og slamvand, der stammer fra oprensning af damme, bundfældning, mikrosigte, slamkegleanlæg mv. skal deponeres i dambrugets slamdepot eller fjernes straks og håndteres på en sådan måde, at der ikke sker udsivning til vandløb eller nedsivning til jord eller grundvand.
- 3.3.36 Overskudsvand fra slamdepot skal ledes tilbage til dambruget ovenfor dambrugets rensforanstaltninger.
- 3.3.37 Tidspunkt for tømning af slamdepot og skønnet slammængde skal indføres i driftsjournalen.
- 3.3.38 Slamdepotet skal tømmes mindst en gang årligt, og slam herfra må udbringes på landbrugsjord, hvis det overholder kravene i Bekendtgørelse nr. 1650 af 13. dec. 2006 om anvendelse af affaldsprodukter til jordbrugsformål (Slambekendtgørelsen med senere ændringer).
- 3.3.39 Mindst en måned før eventuel udbringning af slam til jordbrugsformål skal der udtages en repræsentativ prøve af slammet, og analyseresultaterne samt supplerende oplysninger skal være tilgængelige for kommunen senest 4 uger efter prøvetagning. Data skal gøres tilgængelige efter kommunens anvisning (Data afleveres til Danmark Miljøportal på godkendelsestidspunktet. Prøven analyseres for:
- Tørstof (TS), % af vådvægt
  - Massefylde, kg/l slam
  - Kvælstof, g/kg TS
  - Fosfor, g/kg TS
  - Cadmium, mg/kg TS og mg/kg totalfosfor
  - Nikkel, mg/kg TS og mg/kg totalfosfor

3.3.40 Såfremt slammet ikke opfylder grænseværdierne i slambekendtgørelsen for anvendelse til jordbrugsformål, må det ikke udbringes, men skal afleveres til godkendt deponi, medmindre der foreligger dispensation fra Miljøstyrelsen.

3.3.41 Enhver afhændelse af slam skal indføres i driftsjournalen.

3.3.42 Dambruget skal kunne dokumentere den videre håndtering af slam gennem konkrete aftaler om forbrænding, udbringning eller lignende. Disse aftaler skal opbevares i mindst 5 år og kunne fremvises til kommunen.

Afgitring

3.3.43 I ethvert indløb og udløb skal der som minimum være anbragt et gitter, og åbningerne i gitteret skal være ≤ 6 mm ved indløb og ≤ 10 mm ved udløb.

3.3.44 Afgitringen skal være intakt og i funktion hele året.

3.3.45 Opfylder afgitringen ikke længere vilkårene, skal ferskvandsdambruget straks underrette kommunalbestyrelsen.

3.3.46 Ind- og udløbsgitre skal udføres i et solidt, ikke fleksibelt og ikke forgængeligt materiale.

- 3.3.47 Ind- og udløbsgitter skal fastmonteres i et bygværk og være tætsluttende langs bredder, sider og bund af vandløbet.
- 3.3.48 Gitterstavene skal være rektangulære i tværsnit eller have udpræget ellipsefacon.
- 3.3.49 Enhver gittersektion skal sikres eller aflåses, således at gitteret ikke umiddelbart kan fjernes eller løftes.
- 3.3.50 Indløbsgitterets overkant skal være mindst 30 cm over højeste vandstand, og udløbsgitterets overkant skal være mindst 1 m over højeste vandstand.
- 3.3.51 Ind- og udløbsgitter skal placeres, således at de flugter med vandløbets bredder eller placeres, således at der ikke opstår blindgyder, herunder områder hvor vandrende fisk skal bevæge sig modsat deres normale vandringsretning (med- eller modstrøms) for at kunne genoptage vandringen.
- 3.3.52 Kommunalbestyrelsen kan i særlige tilfælde særlige tilfælde dispensere fra kravene om gitterstørrelse på højst 10 mm ved udløb, når udløb sker ved frit fald over rist, bioblok eller lignende, og såfremt udslip fra dambruget er sikret på anden måde.
- 3.3.53 Såfremt kommunen tager skridt til etablering af faunapassage ved dambruget eller skal revidere dambrugets vandindvindingsstilladelse kan kommunen tage dambrugets afgitringsforhold op til revurdering. Ved fornyet behandling kan der meddeles nye vilkår for afgitring, og de hidtidige vilkår for afgitring bortfalder.

Generelle vilkår omkring medicin og hjælpestoffer

- 3.3.54 Alle fisk, uanset om de produceres på dambruget eller indkøbes, skal vaccineres mod rødmundssyge. Ved faldende immunitet skal der foretages revaccination når det anbefales af dyrlæge. Vaccination mod rødmundssyge kan kun fraviges under særlige omstændigheder, og dyrlægeredegørelse skal i såfald vedlægges driftsjournalen.
- 3.3.55 Anvendelsen af medicin- og hjælpestoffer til behandling af fisk skal begrænses mest muligt ved anvendelse af renere teknologi - såsom vaccination, recirkulering, substitution til mere miljøvenlige stoffer og driftsoptimeringer med henblik på sygdomsminimering.
- 3.3.56 Driften på dambruget skal løbende optimeres med henblik på sygdomsminimering. Herunder skal det sikres:
- at iltniveauet i alle produktionsenheder er stabilt og højt.
  - at fiskene håndteres så skånsomt som muligt.
  - at foderspild undgås.
  - at foderstyringen optimeres.
  - at der løbende sker en optimering af slamfjernelse i produktionsenheder.
  - at der indføres procedurer til overvågning af indløbsvandets kvalitet.
  - at der indføres og sikres faste procedurer for overvågning af fiskenes sundhedstilstand og hurtig handling ved begyndende tegn på sygdoms-udbrud.

- at der anvendes desinfektionsmidler til støvler/materiel, som kan bidrage til at undgå smittespredning.

3.3.57 Ved det årlige tilsyn skal dambrugets ansvarlige redegøre for den løbende drifts-optimering af dambruget.

3.3.58 De anvendte stoffer skal løbende søges udskiftet til mere miljøvenlige stoffer.

3.3.59 De specifikke vilkår for brug og udledning af medicin skal overholdes, selvom det kan betyde, at hele den syge bestand ikke kan behandles. Beslutning om, hvad der skal ske med den ubehandlede bestand afklares med dambrugets dyrlæge / veterinærmyndigheden.

3.3.60 Der må kun anvendes medicin, som er ordineret af dyrlæge til Hårkjær Dambrug med CHR nr. 103623.

3.3.61 Desinfektionsvæske, som indeholder miljøskadelige stoffer skal bortskaffes som farligt affald, og må ikke give anledning til udledning til overfladevand, grundvand eller jorden.

3.3.62 Proceduren for anvendelse af medicin- og hjælpestof skal være tilgængelig på dambruget og kendt af dambrugets ansatte.

Specifikke vilkår vedr. brug og udledning af medicin

3.3.63 Indholdet af medicin (opgjort som aktivt stof) i det udledte spildevand må ikke overstige nedenstående værdier. Koncentrationerne anses for overholdt, når der højst er behandlet nedenstående mængder fisk på hele dambruget i en behandlingsperiode på højst 10 dage.

Stof	Maks. udledning (g/døgn)	Dosis (mg stof/kg fisk)	Maks. mængde fisk behand- let (kg)
Florfenicol	95,6	10	20.077
Oxolinsyre	116,6	10	11.664
Sulfadiazin	29,8	25	1.788
Trimethoprim*	-	5	-
Oxytetracyklin	64,8	100	972
Amoxicillin	-	80	Må ikke anvendes

*) Trimethoprim indgår i blandingsproduktet tribrissen, hvor sulfadiazin er den begrænsende faktor for anvendelsen. Der kan således ikke behandles flere fisk med tribrissen end angivet under sulfadiazin!

De anvendte behandlinger med medicin skal dokumenteres ved hjælp af besøgs-rapporter eller lignende fra dyrlæge og indgå i driftsjournalen.

3.3.64 Kun hvor det ikke er muligt at få det ordinerede medicin som medicinfoder, må medicinen iblandes foderet i blandemaskine. Dyrlægens anvisninger skal dog altid følges. Der henvises til gældende veterinærlovgivning.

3.3.65 Hvis dambruget i en akut situation får behov for at anvende og udlede andre veterinært godkendte stoffer til behandling af fisk end de tilladte stoffer på dambruget, skal kommunen orienteres om anvendelse og behandlingsmetode snarest og senest 1 uge efter påbegyndt behandling. Gentagen behandling med et ikke miljøgodkendt stof skal forudgående godkendes af kommunen.

Specifikke vilkår vedr. brug og udledning af hjælpestoffer

3.3.66 Indholdet af hjælpestoffer i det udledte produktionsvand, angivet som aktivt stof, må ikke overstige nedenstående koncentrationer. Beregningerne er foretaget ved en vandføring ud af dambruget på 75 l/s.

Stof	Middel koncentration (µg/l)	Maksimal Koncentration (µg/l)
Kobber	0,99	1,6
Kloramin	4,3	5,8
Formalin	2,5	36,1
Brintoverilte	1,1	26,5
Pereddikesyre	Intet miljøkvalitetskrav	Intet miljøkvalitetskrav

3.3.67 Udlederkravene for hjælpestoffer anses for overholdt, Når behandlingsprocedurerne i bilag 4 overholdes. Ved behov for ændringer i behandlingsprocedurerne skal dambruget forinden fremsende dokumentation til kommunen, som skal godkende ændringerne. Hver behandling dokumenteres i driftsjournalen.

3.3.68 På anmodning fra tilsynsmyndigheden, skal dambrugets ejer underrette om forestående behandlinger med medicin og hjælpestoffer således, at tilsynsmyndigheden har mulighed for at kontrollere, om behandlingsprocedurerne og udlederkravene overholdes.

3.4 Støj, Lys, Lugt og affald

Støj

- 3.4.1 Virksomhedens samlede støjbidrag – målt eller beregnet som det ækvivalente, korrigerede støjniveau i dB(A) – målt uden for virksomhedens eget areal ikke overstige følgende grænseværdier:

		Enkeltstående boliger i det åbne land dB(A)	Midlingstid
Mandag - fredag	07.00 – 18.00	55	*
Lørdag	07.00 – 14.00		
Mandag - fredag	18.00 – 22.00	45	**
Lørdag	14.00 – 22.00		
Søndag- og Helligdag	07.00 – 22.00		
Alle dage	22.00 – 07.00	40	***

*Grænseværdien skal overholdes indenfor det mest støjbelastende tidsrum på 8 timer. For lørdag er midlingstiden 7 timer.

**Grænseværdien skal overholdes indenfor den mest støjbelastede time. For lørdage eftermiddag (kl. 14.00 – 18.00) er midlingstiden 4 timer.

*** Grænseværdien skal overholdes indenfor den mest støjbelastede halve time.

Støjens maksimalværdier i natperioden kl. 22.00 – 07.00 må ikke overstige de angivne værdier med mere end 15 dB(A).

- 3.4.2 Efter anmodning fra tilsynsmyndigheden, skal virksomheden lade foretage støjmålinger og beregninger til dokumentation for, at støjgrænserne er overholdt. Måle- og beregningspunkter fastsættes efter nærmere aftale med tilsynsmyndigheden.
- 3.4.3 Kontrolmålinger og beregninger for støj skal foretages og afrapporteres efter retningslinier i bilag 6
- 3.4.4 Hvis de fastsatte støjgrænser overskrides, skal der sammen med rapport om målinger/ beregninger fremsendes forslag til støjreduktion med tidsplan for gennemførelse.
- 3.4.5 Tilsynsmyndigheden kan forlange støjmålinger og beregninger gentaget, dog højst én gang årligt, medmindre den seneste kontrol viser, at vilkårene ikke er overholdte.
- 3.4.6 Ved målinger/beregninger for støj, udarbejdelse af afrapportering og gennemførelse af eventuelle tiltag for støjreduktion, skal udgifterne hertil alene afholdes af virksomheden.

Lugt

- 3.4.7 Dambrugets drift skal tilrettelægges på en sådan måde, at lugtemissioner begrænses mest muligt. Driften må ikke medføre lugtemissioner uden for dambrugets område på lokaliteter, som kommunen skønner væsentlige.
- 3.4.8 Såfremt der mod forventning skulle opstå væsentlige lugtgener for omgivelserne, kan kommunen anmode dambrugets ejer om nærmere oplysninger (jf. miljøbeskyttelseslovens § 72) og meddele påbud til imødegåelse heraf (jf. bl.a. miljøbeskyttelseslovens § 69).
- 3.4.9 Ved evt. målinger for lugt skal udgifter herfor afholdes af virksomheden.

Affald og kemikalier

- 3.4.10 Oplagring af affald fra produktionen såsom foder, hjælpestoffer, medicinemballage, olie- og kemikalieaffald må ikke give anledning til forurening. Oplagring af affald, der kan medføre forurening, skal ske i tætte emballager og på fast bund.
- 3.4.11 Kemikalier (herunder medicin og hjælpestoffer) skal opbevares i egnede tætte beholdere. Beholderne skal opbevares i et aflåst rum uden afløb. Evt. rester af medicin skal umiddelbart efter endt behandling bortskaffes som farligt affald.
- 3.4.12 Døde fisk skal opsamles dagligt og opbevares i en tæt, lukket beholder, indtil bortskaffelse efter de til enhver tid gældende veterinære bestemmelser.
- 3.4.13 Dambrugets affaldsbortskaffelse skal ske i overensstemmelse med Ringkøbing-Skjern Kommunes anvisninger.

3.5 Ophør

- 3.5.1 3.13.1 Ved endeligt ophør af virksomhedens drift skal den ansvarlige for virksomheden træffe de nødvendige foranstaltninger for at undgå forureningsfare og for at bringe stedet til en miljømæssig tilfredsstillende stand.

Forslag til foranstaltninger skal tilsendes og godkendes af tilsynsmyndigheden, før driften indstilles. Tilsynsmyndigheden afgør, hvornår stedet er i en miljømæssigt tilfredsstillende tilstand.

- 3.5.2 Miljøgodkendelsen bortfalder automatisk, hvis driften har været indstillet i 3 år, jf. miljøbeskyttelseslovens § 78a.

4 Ikke teknisk resumé

Hårkjær Dambrug er et traditionelt jorddambrug med 28 jorddamme samt tre bagkanaler med opdræt. Der produceres hovedsagelig øjenæg, yngel, sættefisk, konsumfisk, moderfisk og fisk til udsætning i lystfiskersøer af regnbueørred og bækørred.

Dambrugets har ansøgt om revision af dambrugets miljøgodkendelse fra 1995 samt overflytning af foder fra Ulbæk Dambrug. Der er indsendt særskilt ansøgning om brug og udledning af medicin- og hjælpestoffer. Der ønskes samtidig etableret et ekstra klækkehus. Dambrugets nedslidte mikrosigte ønskes udskiftet med et slamkegleanlæg.

Ringkøbing-Skjern Kommune har revideret miljøgodkendelsen efter bestemmelserne omkring godkendelse på fodekvote for anlæg med en fodertilladelse på under 100 tons pr. år.

Kommunen har meddelt afslag på en foderflytning fra Ulbæk Dambrug og dambrugets årlige fodertilladelse forbliver som hidtil på 62 tons pr. år. Dambruget vil i den fremtidige drift være indrettet med renseforanstaltninger som det eksisterende anlæg med mikrosigte og bundfældning, hvor slam bliver ledt til slamdepot. Der er meddelt nye vilkår for brug og udledning af medicin og hjælpestoffer. Der er samtidig sat krav om kontinuerlig vandmåling ved dambruget og udtagning af egenkontroller af ind- og udløbsvandet pr. år.

Der indvindes fortsat overfladevand gennem opstemning af Hårkjær-Birkeholt Bæk jf. dambrugets vandindvindingstilladelse. Der suppleres med boring efter behov. Vandindvindingstilladelserne meddeles særskilt. Der er ikke fastsat indsatser i forhold til forurening, stemmeværksfjernelse eller andet i forbindelse med Vandområdeplan 2015-2021 for Hårkjær Dambrug.

5 Miljøteknisk vurdering

5.1 Lokalisering

Hårkjær Dambrug er beliggende ved Birkeholtbæk i landzone på Kærhusvej 11, Hoven, 6880 Tarm. Området er ikke reguleret af lokalplaner. Det er vurderet, at naboer ikke vil blive påvirket væsentligt af det ansøgte projekt.

5.2 Indretning og drift

5.2.1 Produktion og foderforbrug.

Produktionen vil være uændret og omfatter produktion af sættefisk af bækørred. Sættefiskene afsættes blandt andet til det offentlige og diverse lystfiskerorganisationer til ud-sætning i vandløb m.m. Større fisk afsættes også i et vist omfang til lystfiskersøer. Der sælges endvidere kaviar, æg og yngel fra dambruget.

Af øvrige mulige afsætningskanaler kan nævnes:

- Salg til videreproduktion på andre dambrug
- Salg til slagteri
- Salg af levende fisk til export
- Direkte salg til forbruger

Der ønskes anvendt 62 tons foder pr. år svarende til dambrugets hidtidige miljøgodkendelse samt overførsel af yderligere udledning af kvælstof/fosfor fra Ulbæk Dambrug.

Kommunen har meddelt afslag til foderflytning/flytning af udledning fra Ulbæk dambrug til Hårkjær Dambrug. Begrundelsen herfor er uddybet i afsnittet omkring dambrugsbekendtgørelsens krav til indretning. Dambrugets fodertilladelse forbliver derfor på 62 tons pr. år. Nedenstående tabel viser dambrugets produktion gennem de seneste år.

Tabel 1. Foderforbrug, produktion og foderkvotient på Hårkjær Dambrug i perioden 2010 - 2016. Oplysningerne fremkommer på baggrund af dambrugets årlige indberetninger.

Årsindberetning	Drift	Produktion	Foderforbrug
2016	365 døgn	44,434 ton	53,000 ton
2015	365 døgn	51,430 ton	59,190 ton
2014	365 døgn	51,260 ton	57,560 ton
2013	365 døgn	42,237 ton	48,675 ton
2012	365 døgn	54,587 ton	59,955 ton
2011	365 døgn	55,836 ton	61,355 ton
2010	365 døgn	61,595 ton	61,595 ton

5.2.2 Vandindvinding og afgitring

Der meddeles tilladelse til et maksimalt vandindtag på 200 l/s jf. Dambrugsbekendtgørelsens bilag 3 for dambrug baseret på foderkvote. Kravet er en lempelse af bekendtgørelsens niveauer som følge af dambrugets særlige produktion af bl.a. bækørred samt æg og yngel. Bekendtgørelsens niveau er 155 l/s, så lempelsen svarer til 45 l/s. Hvis en vandindvindingstilladelse fastsætter et lavere maksimalt niveau for vandindvinding vil det være vandindvindingstilladelsens niveau, som vil være den gældende for dambrugets daglige drift.

Der er opstillet vilkår til afgitring, der i stor udstrækning svarer til de hidtidige krav og den indretning, som i dag er på dambruget.

5.2.3 Nyt slamkegleanlæg

Hårkjær dambrug ansøger nu om at udskifte mikrosigteanlægget med et slamkegleanlæg, da mikrosigteanlægget er meget nedslidt. Der er samtidig væsentlige strøm- og vedligeholdsgifter forbundet med drift af et mikrosigteanlæg. På ejers andet dambrug Egebæk Dambrug blev mikrosigteanlægget også udskiftet med et slamkegleanlæg for en årrække siden.

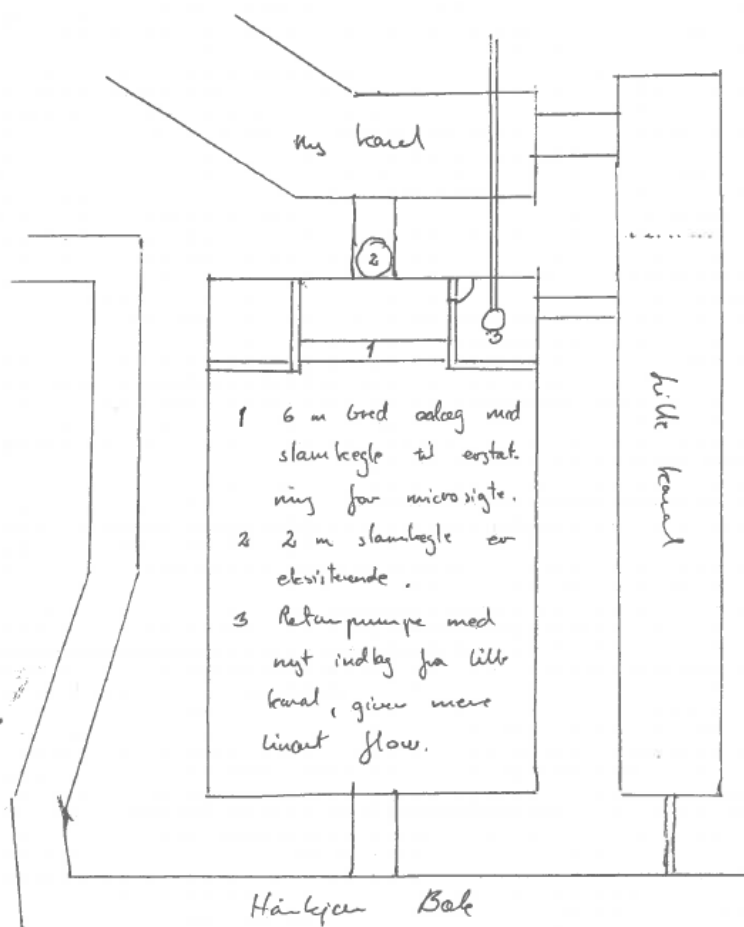
Det nye kegleanlæg ønskes etablere i første del af dambrugets bundfældningsbassin, hvor der anlægges et 6 meter bredt anlæg med kegler (1x1 meter kegler med slamudsug i bunden).

Slamkegleanlægget fungerer ved, at vandstanden i en brønd sænkes ved hjælp af en elektrisk pumpe. Trykforskellen skaber et undertryk i rørene under keglere, så keglerne let tømmes for slam når man trækker i en snor koblet til keglernes bundprop. Slammet ryger umiddelbart herefter direkte til slamdepot.

I forbindelse med Hårkjær Dambrugs miljøgodkendelse d. 23. marts 1995 fik dambruget tilladelse til at forøge foderforbruget fra 46,9 tons pr. år (Ftill 1) til 62 tons pr. år (Ftill 2). Forudsætningen var en forbedring af dambrugets renseforanstaltninger. For at kunne håndtere det ekstra foderforbrug blev der opsat et mikrosigteanlæg før dambrugets bundfældningsbassin. Slammet fra mikrosigten blev ledt til dambrugets slamdepot.

Dambrugets fodertilladelse på 62 tons foder pr. år er således betinget af de ekstra renseforanstaltninger, som blev iværksat i forbindelse med dambrugets første miljøgodkendelse. Mikrosigteanlæggets rensning og rensegrad er således forudsætningen for dambrugets forøgede foderforbrug i 1995.

Kommunen har på baggrund af ovenstående sat vilkår om, at etablering af et slamkegleanlæg ikke må give anledning til en forøgelse af dambrugets forurening. Dambrugets rensegrad må ikke forringes som følge af etablering af et slamkegleanlæg. Samtidig skal de eksisterende udlederkrav være overholdt. Hvis der etableres et slamkegleanlæg skal dambruget gennem et egenkontrolprogram dokumentere, at anlæggets rensegrad ikke forringes. Hvis rensgraden forringes og/eller udlederkravene ikke kan overholdes skal dambrugets iværksætte foranstaltninger, så ovenstående overholdes. Dambruget kan her vælge at etablere yderligere renseforanstaltninger eller f.eks. at reducere det årlige foderforbruget til niveauet før miljøgodkendelsen i 1995 (Ftill 1).

Figur 1. ansøg slamkegleanlæg.

5.2.4 Lugt, støj mv.

Ansøger oplyser at der ikke findes væsentlige lugtforeningskilder på dambruget. Dambruget er ikke beliggende i umiddelbar nærhed af bymæssig bebyggelse. Nærmeste beboelse ligger mere end 100 m fra dambruget i luftline. Der har kommunen bekendt på intet tidspunkt været problemer med støj, lugt eller vibrationer i forbindelse med den hidtidige drift af Hårkjær Dambrug. Naboer vil således ikke blive berørt i væsentlig grad af dambrugets drift.

5.2.5 Andre bygninger og installationer

Eksisterende bygninger og installationer m.m. indgår i dambrugsanlægget som hidtil. Dambruget har en 1.200 liters olietank. Der etableres et nyt klækkehus i forlængelse af det eksisterende klækkehus med vandforsyning fra fødekanal. Det nye klækkehus giver ikke anledning til forøget foderforbrug på dambruget og spildevand fra klækkehuset skal afledes til eksisterende renseforanstaltninger. Der henvises til byggetilladelsen for yderligere info om indretning af klækkehuset.

5.2.6 Udledninger

De teoretiske udledninger af organisk stof, kvælstof og fosfor i forbindelse med dambrug indrettet som standarddambrug og den nuværende produktion samt den fremtidige produktion på Hårkjær Dambrug fremgår af nedenstående tabel.

Tabel 2. Teoretiske beregninger over udledningen fra Hårkjær Dambrug fra Nempuls. Der er anvendt indberettede tal for 2015, hvor dambruget havde anvendt 59,2 tons foder over året svarende til næsten fuld produktion. Der er anvendt standard rensegrader for traditionelle dambrug. Der er ikke inkluderet rensegrad for mikrosigte.

Parameter	Produktionsbidrag		Rensegrad		Teoretisk udledning	
B15 Biokemisk iltforbrug 5 døgn	6.137,0	kg	20	%	4.909,6	kg/år
Nitrogen,total	2.704,0	kg	7	%	2.514,7	kg/år
Phosphor, total-P	354,2	kg	20	%	283,3	kg/år

Tilsvarende målte udledninger på Hårkjær Dambrug i 2015 ved brug af 51,2 tons foder over året. Der er anvendt 6 egenkontrolprøver af ind- og udløbsvandet. Vær opmærksom på den betydelige usikkerhed ved beregning af årsudledning ved et prøveantal på 6 prøver. Udledningstallene er vejledende.

Tabel 3. Beregnede udledninger på baggrund af 6 årlige prøver i 2015.

Parameter	Beregningsmetode	Indløb	Udløb	Nettoudledning
B15 modif. Biokemisk...	Gennemsnit	2.563,9 kg/år	6.370,3 kg/år	3.806,4 kg/år
Nitrogen, total	Gennemsnit	9.802,4 kg/år	10.590,8 kg/år	788,4 kg/år
Phosphor, total-P	Gennemsnit	348,3 kg/år	474,1 kg/år	125,8 kg/år
Ammoniak+ammoniu...	Gennemsnit	148,4 kg/år	1.028,6 kg/år	880,2 kg/år
Suspenderede stoffer	Gennemsnit	14.475,0 kg/år	12.178,2 kg/år	-2.296,9 kg/år

Udlederkrav og iltmætning

I den hidtidige miljøgodkendelse har der været opstillet udlederkrav med både anvendelse af trapetzmetoden og gennemsnitsmetoden. 6 gange om året har der skulle udtages 6 egenkontroller af både indløbsvand og udløbsvand fra dambruget. Det er kommunens vurdering, at dambruget generelt set ikke har problemer med overholdelse af kravene til udledning.

Der er i godkendelsen stillet krav om opfyldelse af Dambrugsbekendtgørelsens udlederkrav med udgangspunkt, at dambrugets spildevand udledes og fortyndes i en vandføring på 150 l/s nedstrøms dambruget svarende til medianminimumsvandføringen.

I den fremtidige drift er kravene uændrede i forhold til hvilke koncentrationsforøgelse, der må forekomme. Beregningsmetoden vil dog blive ændret, da de tilladte koncentrationsforøgelse skal beregnes med udgangspunkt i medianminimumsvandføringen nedstrøms dambruget som er fastsat til 150 l/s.

De maksimalt tilladte daglige udledninger kan derfor beregnes for den fremtidige drift.

Tabel 4. Maksimale daglige udledninger i den fremtidige drift.

Parameter	Bek. kravværdi (mg/l)	Qmin l/s	Kravværdi (kg/døgn)
Organisk stof (B15)	1	150	13,0
Ammonium-N	0,4	150	5,2
Total N	0,6	150	7,8
Total P	0,05	150	0,6

For at kunne vurdere om dambruget vil kunne overholde de fremtidige krav til udledning er der foretaget en beregning med udgangspunkt i de indberettede egenkontrollerdata for 2016. Suspenderede stoffer vil dog udgå som parameter i den fremtidige regulering.

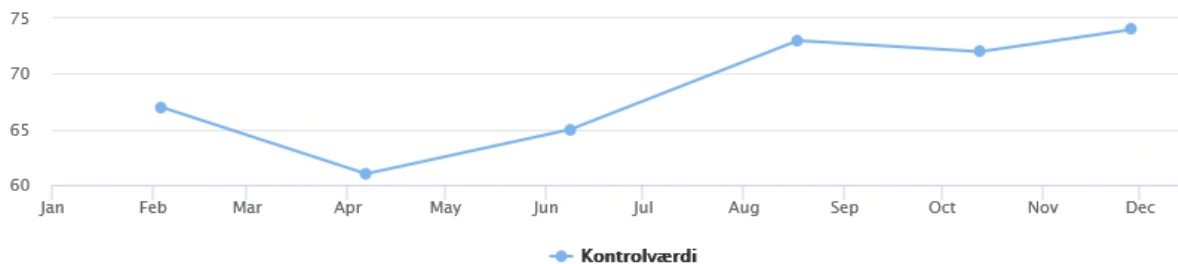

Tabel 5. Overholdelse af udlederkrav i 2016.

Kontrol	Kontrolstr.	Krav	Antal	Periode	Vurdering
Oxygenmætning Tilstand - Absolut kontrol	pct	≥ 70	6 prøver	1. jan - 31. dec	⚠ Krav ikke overholdt
Ammoniak+ammoniu... BEK 1325 af 20.11.2006 - Tilstand	2,35 kg/d	$\leq 5,184$	6 prøver	1. jan - 31. dec	✓ Krav overholdt
B15 modif. Biokemisk il... BEK 1325 af 20.11.2006 - Tilstand	5,65 kg/d	$\leq 12,96$	6 prøver	1. jan - 31. dec	✓ Krav overholdt
Suspenderede stoffer BEK 1325 af 20.11.2006 - Tilstand	-3,37 mg/l	$\leq 38,88$	6 prøver	1. jan - 31. dec	✓ Krav overholdt
Nitrogen,total BEK 1325 af 20.11.2006 - Tilstand	-2,09 kg/d	$\leq 7,8$	6 prøver	1. jan - 31. dec	✓ Krav overholdt
Phosphor, total-P BEK 1325 af 20.11.2006 - Tilstand	0,21 kg/d	$\leq 0,648$	6 prøver	1. jan - 31. dec	✓ Krav overholdt

Ifølge Dambrugsbekendtgørelsens krav skal dambrugets spildevand have en iltmætning på minimum 70 % i dambrugets udløb. Dette er en skærpelse i forhold til hidtil, hvor kravet var 60 procent.

I forhold til iltmætning vil tallene ikke være overholdt med de fremtidige kravværdier. Det skyldes, at kravet til iltmætning er skærpet fra 60-70 procent iltmætning i afløbsvandet. Kurven nedenfor viser de enkelte værdier for iltmætning i 2016. Efter de daværende regler har reglerne dog været overholdt. Se grafen over iltmætning nedenfor.

Figur 2. Iltmætning i 2016. Alle iltmætninger har været over den hidtidige grænseværdi på 60 procent, men overholder ikke det fremtidige krav om 70 procent iltmætning.

Laves en lignende beregning for kravoverholdelsen i 2015 og 2014 fås et lignende billede. For 2014 vil der dog være en mindre overskridelse af fosforkravene. Det er derfor kommunens vurdering, at dambruget med den nuværende og ansøgte indretning vil kunne overholde udlederkravene fremadrettet. Muligvis vil det blive svært at overholde kravene om en iltmætning i afløbet på minimum 70 procent. I så fald må dambruget installere en teknisk løsning så afløbsvandet bliver opiltet. Det hidtidige krav på 60 procent iltmætning i afløbsvandet har været overholdt gennem mange år.

5.2.7 Dambrugsbekendtgørelsens krav til indretning

Tabel 6. Bekendtgørelsens krav (bilag 3) til indretning ved indretning- og driftskrav for dambrug på foderkvote. Tabellen er udarbejdet på baggrund af de oplysninger, som kommunen har modtaget gennem ansøgningen og supplerende oplysninger fra dambrugets konsulent.

Pkt.	Indretning/drift	Krav i bekendtgørelsen	Ansøgt	Vil Krav kunne overholdes?
1.	Foderforbrug	Hidtidigt fodertilladelse, 62 tons pr. år	62 tons plus foder/udledning fra Ulbæk Dambrug	Nej
2.	Vandforbrug	155	400 l, her sættes vilkår	Nej
3.	Recirkuleringsgrad	Ingen	Returpumpning ved behov, 2 pumper á 90 l/s	Ja
4	Vandflowmåler	Ja, i alle ind og udløb. Kontinueret og målenøjagtighed +/- 5%	Nej, her sættes vilkår	Nej
5.	Opholdstid bundfældningsbassin	2,5 cm pr. sek 25 minutter.	0,8 time v. Q=200 l/s	Ja
6.	Oprensning bundfældningsbassin	Ja	1 gang pr. år eller ved behov	Ja
7.	Anlæg partikelfjernelse	Ja	1. mikrosigte (erstatte med slamkegleanlæg)	Ja
8.	Slamdepot	Ja	Ja	Ja
9.	Opbevaringskapacitet slamdepot-	Fastsættes af kommunen	Fjernes efter behov	Ja
10.	Indretning slamdepot	Ingen udsivning/nedsivning Overskudsvand til rensningsanlæg	Nej, her sættes vilkår	Ja, ændret indretning af depot.
11.	Omløbsledning slamdepot	Ja	Se vilkår	Ja
12	Egenkontrol	Fastsættes af kommunen – i dette tilfælde 12 eller 6 prøvesæt	Se vilkår	Ja
13.	Afgitring	Ja	Som indrettet	Ja

* Krav ikke overholdt i det ansøgte materiale. Se bemærkninger i redegørelsen.

Dambrugets eksisterende indretning overholder i stor udstrækning dambrugsbekendtgørelsens krav til indretning. Der er dog en række forhold, hvor der må indrettes nye installationer bl.a. omkring vandmåling mv. Den endelige afsyning af anlægget vil skulle foretages af kommunen.

I det følgende gennemgås de enkelte punkter, hvor kravene i det ansøgte ikke kan overholde bekendtgørelsens krav.

Punkt 1.

Der ønskes anvendt 62 tons foder pr. år svarende til dambrugets hidtidige miljøgodkendelse samt overførsel af yderligere foder fra Ulbæk Dambrug.

Kommunen meddeler afslag til foderflytning/flytning af udledning fra Ulbæk dambrug til Hårkjær Dambrug. Begrundelsen er, at Hårkjær Dambrug ønsker at forblive på foderregulering jf. dambrugsbekendtgørelsen kapitel 4. Der ønskes således ikke en drift og indretning svarende til dambrug på udlederkontrol jf. bekendtgørelsens kapitel 3.

Natur- og Miljøklagenævnet har d. 26. september 2014 behandlet en sag omkring foderforbrug og produktionsudvidelse efter dambrugsbekendtgørelsen fra 2012 (nu historisk) (J.nr.: NMK-10-00796). Nævnet udtaler (kursiv):

Produktionsudvidelse kræver efter Natur- og Miljøklagenævnets vurdering en ansøgning om miljøgodkendelse i overensstemmelse med bestemmelserne i dambrugsbekendtgørelsens kapitel 3 om udlederkontrol. Nævnet forstår dambrugsbekendtgørelsens § 12, stk. 1, nr. 1, således, at regulering af ferskvandsdambrug på baggrund af foderforbrug forudsætter en godkendelse af det nuværende maksimalt tilladte foderforbrug (Ftill), og at det således for så vidt angår dambrug, der ønsker regulering på baggrund af foderforbrug, ikke er muligt at godkende en produktionsudvidelse. En produktionsudvidelse kræver således efter nævnets vurdering en ansøgning om miljøgodkendelse i overensstemmelse med bestemmelserne i dambrugsbekendtgørelsens kapitel 3 om udlederkontrol (BKG 130/2012).

Der er således ikke hjemmel i dambrugsbekendtgørelsen til at forøge foderforbruget på Hårkjær Dambrug når der ønskes regulering på foderkvote. Nævnets afgørelse er truffet efter den forrige dambrugsbekendtgørelse. Kommunen mener dog ikke, at der i den seneste dambrugsbekendtgørelse fra 2016 er åbnet op for sådan en mulighed. Dambrugets fremtidige fodertilladelse er derfor fastsat til det hidtidige niveau på 62 tons foder pr. år. På baggrund af at der ikke er hjemmel er der sat nej i tabellen ovenfor.

Punkt 2. Vandforbrug.

Dambruget har i første omgang ansøgt om tilladelse til at indvinde op til 400 l/s, hvilket svarer til et gennemsnitligt vandforbrug på 6,5 l/s pr. tons tilladt foderforbrug. Ved brug af dambrugsbekendtgørelsens beregningsregler fastsættes det maksimale vandindtag til 2,5 l/s pr. tons tilladt foder. Det svarer til 155 l/s. Dambrugets ejer og konsulent har dog pointeret, at dette vil være i underkanten af dambrugets reelle behov ved den pågældende produktion af æg, sættefisk og bækørred, der kræver ekstra vand i perioder. Ansøger anmoder kommunen om at lempe kravet og fastsætte niveauet til 200 l/s og som følge af den totale faunaspærring ved dambruget.

Dambruget udtager 6 sæt af egenkontroller pr. år og prøverne er fordelt over hele året. Seneste års indberetning er angivet i nedenstående tabel. Dambrugets egenkontrolprogram viser, at dambruget i praksis indvinder gennemsnitligt omkring 105-133 l/s og med maksimalt indberettede værdier på 200 l/s. En tilladte fremtidige maksimale vand-

indvinding på 200 l/s ligger derfor på niveau med det højest indberettede vandbehov jf. tabel 6.

Tabel 6. Dambrugets vandforbrug gennem egenkontrolprogrammet.

	Antal prøver	Gennemsnit (l/s)	Laveste og højeste (l/s)
2017	2 (indtil videre)	125	100-150
2016	6	115	75-170
2015	6	105	80-130
2014	6	133	90-175
2013	6	117	80-200
2012	6	136	90-190

Kommunen vurderer således, at 200 l/s svarer til dambrugets vandbehov i visse perioder og kommunen lempet således på kravet om bekendtgørelsens maksimale vandindtag på 155 l/s.

I dambrugets miljøgodkendelse er der ligeledes fastsat et maksimalt vandindtag på 200 l/s, og der vil således være overensstemmelse mellem den gældende miljøgodkendelse og vandindvindingstilladelse. Vandindvindingen svarer således til 3,2 l/s pr. tons foder i den fremtidige drift. I vandindvindingstilladelsen er dette uddybet og vandindvindingen betydning i forhold til stemmeværk mv. Der henvises til vandindvindingstilladelsen for yderligere info.

I Faunapassageudvalgets redegørelse for samtlige dambrug i Danmark er der angivet et forbrug på gennemsnitlig 4,0 l/s pr. tons foder for dambrug med periodevis returpumpning (overvejende klassiske dambrug). Denne værdi er dog baseret på forbrug før kravet om frivandsafgivelse ved dambrugene og må forventes at ligge på et lavere niveau i dag.

I dambrugets miljøgodkendelse foreligger en vurdering af dambrugets anvendelse af naturressourcer og herunder vandforbruget. Det er vurderet, at det ansøgte vandforbrug kan karakteriseres som BAT (Best Available Techniques) i forhold til anlægstypen, og at der er foretaget de nødvendige tiltag og foranstaltninger til reduktion af forbruget.

3. Vandmåling har hidtil foregået gennem overløbskant i dambrugets afløb. Herfra kan vanddybden måles med tommestok og vandføringen beregnes. Der er fastsat vilkår til vandmåling jf. Dambrugsbekendtgørelsens regler.

Kommunens vurdering – krav til indretning

Kommune har stillet nye vilkår til indretning af dambruget med udgangspunkt i Dambrugsbekendtgørelsens bestemmelser. Herudover kan dambruget drives som ansøgt.

5.3 Medicin- og hjælpestoffer

5.3.1 Ansøgte stoffer

Der er søgt om godkendelse til at bruge en række hjælpestoffer og mediciner. Disse er angivet nedenfor. Herudover er der angivet om stoffet ledes til vandløb eller ej.

Tabel 7. Ansøgte stoffer jf. dambrugets ansøgning.

Stof type	Stofgruppe	Stof	Mulig udledning til recipient
Medicin	Antibiotika	Amoxicillin	+
		Florfenicol	+
		Oxolinsyre	+
		Oxytetracyclin	+
		Sulfadiazin	+
		Trimethoprim	+
	Anthelmintika	Albendazol	+
	Bedøvelsesmidler	Benzocain	÷
		Tricain	÷
Vacciner	Forskellige	÷	
Hjælpestoffer	Vand-desinfektionsmidler	Brintoverilte	+
		Benzalkoniumklorid	+
		Formalin 23,5 %	+
		Iod	+
		Kaliumpermanganat	+
		Kloramin-T	+
		Kobbersulfat	+
		Natriumchlorid (salt)	+
	Desinfektionsmidler (støvler, udstyr, damme)	Kaliumperoximonosulfat Natriumalkylbenzensulfonat Sulfaminsyre (Virkon S)	÷
		Forskellige iod-produkter	÷
		Hydratkalk	÷
		Desinfektion æg	Iodbaseret middel (Actomar K 30)

5.3.2 Generelt

Miljøkvalitetskrav er fastsat i bekendtgørelse om krav til udledning af forurenende stoffer til vandløb, søer eller havet miljøkvalitetskrav for vandområder og krav til udledning af forurenende stoffer til vandløb, søer eller havet (BEK nr. 921 af 27. juni 2016) og bekendtgørelse om fastsættelse af miljømål for vandløb, søer mv. (BEK nr. 439 af 19. maj 2016).

Udledning af medicin og hjælpestoffer skal med baggrund i bekendtgørelsen begrænses mest muligt ved hjælp af den bedste tilgængelige teknik - BAT. Dertil kommer, at det for enhver udledning også skal sikres, at kvalitetskrav for det pågældende vandområde overholdes, og at der ikke opstår akut giftighed i recipienten. Endvidere er udledning af stofferne omfattet af et generelt forbud (miljøbeskyttelseslovens § 27), medmindre der er givet tilladelse i medfør af lovens § 28.

5.3.3 Risikovurdering for Skjern Å-systemet inkl. Ringkøbing Fjord

Ringkøbing-Skjern Kommune har fået udarbejdet en samlet risikovurdering for udledningen af medicin- og hjælpestoffer i vandløb med afstrømning til fjorden (Fjorback 2011).

Udarbejdelse af vilkår for anvendelse og udledning af medicin- og hjælpestoffer tager udgangspunkt i risikovurderingen for at sikre, at miljøkvalitetskravene kan overholdes i de berørte vandområder. I risikovurderingen tildeles hvert dambrug en andel af minimumsvandføringen til fortynding af medicin- og hjælpestoffer, som sidenhen anvendes til beregning og udarbejdelse af vilkår med procedurer for anvendelse af stofferne på dambrugene. Der tages samtidig stilling til, om der skal sættes skærpede vilkår i forhold til udledning til marine vandområder med skærpede miljøkvalitetskrav for visse stoffer.

Der henvises til bilag 5, hvor forudsætningerne for beregning af dambrugets medicin- og hjælpestofudledninger er beskrevet.

5.3.4 Miljøkvalitetskrav

For Hårkjær Dambrug er der jf. risikovurderingen taget udgangspunkt i en beregning, der sikrer, at miljøkvalitetskravene i både fersk- og saltvand ikke overskrides. Hårkjær Dambrug udleder til Ringkøbing Fjord, som er en marin recipient i forhold til vurdering af miljøkvalitetskrav. Ifølge Miljøstyrelsen skal recipienter med saltholdigheder over 0,5 promille vurderes som marine (brev til kommunerne 19. december 2008).

5.3.5 Årligt forbrug af medicin- og hjælpestoffer

Kommunen godkender brug og udledning af hjælpestofferne formalin, pereddikesyre, brintoverilte, blåsten (kobber) og kloramin-T. For lægeordineret medicin godkendes anvendelse af florfenicol, oxolinsyre, oxytetracyclin, sulfadiazin og trimethoprim. Amoxicillin må ikke anvendes. Årlige indberetninger af medicin og hjælpestoffer fra dambruget ses i nedenstående tabel, hvor indberettede tal er omregnet til 100 procent aktivt stof. Hårkjær Dambrug har et relativt begrænset årligt forbrug af stofferne.

Figur 3a og 1b. Indberettet årligt forbrug af medicin- og hjelpestoffer på Hårkjær Dambrug (kg eller liter). De angivne tal er omregnet til 100 procent aktivt stof. Den øverste graf er hjelpestoffer og den nederste er medicin.

5.3.6 Procedure for brug af hjelpestoffer

Hårkjær Dambrug har gennem sin ansøgning og supplerende oplysninger til ansøgningen redegjort for koncentrationsberegninger for de ansøgte stoffer i recipienten. Koncentrationsberegningerne er beregnet på baggrund af kommunens risikovurdering for samtidig udledning af medicin- og hjelpestoffer (Fjorback 2011). Der er indsendt informationer om størrelse af damme, laguner mv. og det interne flow på anlægget. Disse informationer indgår i de gennemførte beregninger.

I risikovurderingen er det beregnet, at Hårkjær Dambrug kan udnytte 50 procent af medianminimumsvandføringen til brug i fortyndingsberegninger i forhold til medicin- og hjelpestoffer. Denne fremgangsmåde gør, at der fra flere dambrug kan anvende hjelpestoffer samtidig og samtidig med at miljøkvalitetskravene overholdes. Herudover vurderes, det om der skal fastsættes skærpede miljøkvalitetskrav for enkelte stoffer på

grund af udledning tæt ved en marin recipient. Der henvises til bilag 5 omkring forudsætningerne for beregning af medicin- og hjælpestofudledninger.

For hvert enkelt stof er der beregnet en middelkoncentration og en maksimalkoncentration i dambrugets udløb gennem en beregning i modelberegnings-programmet Poolsim. Beregningerne af stofkoncentration i dambrugets udløb er lavet med udgangspunkt i de fastlagte behandlingsprocedurer, som fremgår af bilag 4. Beregningerne er brugt til at lave vilkår for dambrugets maksimale udledninger af hjælpestoffer (se vilkårsafsnittet). Der er i Poolsimberegningerne anvendt omsætningsrater for brintoverilte og formalin. Omsætningsraterne tager udgangspunkt i de værdier, som er angivet i dambrugsbekendtgørelsens bilag 8. For formalin og brintoverilte er de beregnet en vægtet omsætningsrate, der kombinerer omsætning i sediment med omsætning i vandfasen (se bilag 5). For kobber og kloramin-T er der taget udgangspunkt i en konservativ betragtning, hvor stofferne ikke omsættes. Dette giver sikkerhed i forhold til miljøet. For kobber er der tilmed et øvre loft over koncentration, som skal sammenholdes med baggrundskoncentrationen. Kommunen har vurderet, at det samlede krav til indholdet til kobber i vandløbsvandet ikke vil blive overskredet med denne tilladelse.

Hjælpestof og "fyld op princippet"

Dambrugets procedurer for brug af hjælpestoffer skal sikre, at miljøkvalitetskravene overholdes. Samtidig skal det sikres, at procedurerne lever op til BAT (Bedst Tilgængelige Teknik), og at der ikke anvendes et "fyld op princip". Der skal kun gives tilladelse til brug af stoffer i et omfang, som svarer til dambrugets reelle behov.

I tabel 8 er værdierne fra beregningerne i Poolsim angivet i kolonne 2 og 3. Det er disse tal som danner grundlag for de vilkår for de maksimale udledninger, som er fastsat for dambruget.

Disse værdier er sammenstillet med værdier for det teoretiske "loft" for udledning. Her kalder vi dette for det maksimal tilladelig middelkoncentration og maksimal koncentration i dambrugets afløb (kolonne 4 og 5). Disse koncentrationer relaterer sig udelukkende til den tildelte vandføring til fortynding og bekendtgørelsens miljøkvalitetskrav, og definerer derfor de absolutte makskoncentrationer, som lovgivningen giver mulighed for når stofferne efter udledning fortyndes i et vandløb.

Der tages udgangspunkt i en vandføring ud af dambruget på 75 l/s. Af værdierne fremgår det, at de godkendte udledninger jf. dambrugets vilkår ligger lavere eller på samme niveau for kobber, kloramin-T, brintoverilte og pereddikesyre i forhold til værdier, der baserer sig på et "fyld op princip". Der er ikke miljøkvalitetskrav for pereddikesyre, men stoffet kan omdannes til brintoverilte i forholdet 1:1.

Miljøkvalitetskravene for især kobber, kloramin og formalin er så skrappe, at dambruget kun i meget begrænset omfang kan bruge disse stoffer. Derfor har dambruget fået lov til at udlede koncentrationer, som ligger tæt på de værdier, som er de maksimale som lovgivningen giver mulighed for. For disse stoffer vil det tilladte udledningsniveau formentlig ligge væsentlig under det niveau og behov, som dambruget kan have for disse stoffer.

Tabel 8. Krav til middelkoncentration og maksimalkoncentration i dambrugets udløb svarende vilkår i dambrugets tilladelse (kolonne 2 og 3), samt koncentrationer ved "fyld op" princip (kolonne 4 og 5). Der er taget udgangspunkt i en vandføring ud af dambruget på 75 l/s ved behandling.

Stof	Middelkonc. I dambrugs afløb (µg/l) jf. vilkår	Maks. konc. i dambrugs afløb (µg/l) jf. vilkår	Maks. tilladelig middelkonc. i dambrugets afløb (µg/l)	Maks. tilladelig konc. I dambrugets afløb (µg/l)
Kobber	0,9	1,6	1,0	2,0
Kloramin-T:	4,3	5,8	5,8	5,8
Formalin:	2,5	36,1	9,2	46
Brintoverilte	1,1	26,5	10	100
Pereddikesyre	-	-	Intet krav	Intet krav

Kommentarer ansøgte hjælpestoffer

Brintoverilte/pereddikesyreprodukter

Der er givet tilladelse til brug af brintoverilte, som er et vanddesinfektionsmiddel, der anvendes ved parasit- og svampeangreb samt gælleinfektion. Brintoverilte omsættes relativt hurtigt til uskadelige stoffer. Brug af brintoverilte giver mulighed for substitution af de mere miljøfarlige produkter som formalin, kobbersulfat og kloramin-T. Behandling med brintoverilte er dermed i god overensstemmelse med BAT. Brintoverilte tilsættes anlægget i form af en vandig opløsning på typisk omkring 30 eller 35 procent. Alternativt anvendes Peraqua+ eller Divosan, som er pereddikesyrepræparater, som reagerer med vand og spaltes til brintoverilte og eddikesyre i forholdet 1:1.

I behandlingsprocedurerne tages der udgangspunkt i nyeste viden med reducerede stofkoncentrationer (Sortkjær *et al.* 2008a). Der er indsendt procedurer med anvendelse af 5 mg brintoverilte/l. Det svarer til de koncentrationer, som er anvendt i ovennævnte rapport om optimering af behandlingseffekten. Her blev anvendt 5-10 mg brintoverilte/l med god effekt. De ansøgte koncentrationer går derfor ikke udover dambrugets reelle behov.

Ovennævnte beregninger viser, at brintoverilte tilsat som fortyndet opløsning eller som pereddikesyrepræparater let omsættes, og derfor let kan overholde miljøkvalitetskravene.

For brintoverilte eller pereddikesyre har der ikke været behov for at stille krav om recirkulering for at sikre overholdelse af miljøkvalitetskravene. Stoffet omsættes hurtigt i anlægget.

Formalin

I december 2008 udkom to faglige rapporter fra DMU vedr. omsætning af formalin i danske dambrug ved brug af reducerede stofmængder og øget recirkulering (Sortkjær *et al.* 2008a og 2008b). Med udgangspunkt i disse informationer er der givet tilladelse til brug af formalin. I de udarbejdede procedurer for anvendelsen af formalin er der taget udgangspunkt i en behandlingskoncentration på 15 mg formalin ved tilsætning til kummehuset. Stoffet kan kun bruges i meget begrænset grad i dammene og koncentrationen kan derfor være lavere afhængig af damstørrelsen. Det er kommunens vurdering,

at de udarbejdede procedurer for formalin er i god overensstemmelse med BAT og ikke går udover dambrugets reelle behov.

Kloramin

I forbindelse med dambrugsdrift anbefales i litteraturen en koncentration af kloramin-T i damme på 4,5 mg/l jf. DMU-rapport 79-00 (Sortkjær et. al. 2000). I de indsendte beregninger er der taget udgangspunkt en lidt lavere dosering på 1,5 mg/l. Der anvendes kun kloramin-T i kummehuset og stoffet må ikke anvendes i dammene. Kloramin-T er ellers et effektivt desinfektionsmiddel i forhold til bakteriel gælleinfektion. Generelt anbefaler kommunen, at der forsøges anvendt pereddikesyre/-brintoverilteprodukter til substitution for kloramin-T, som er et klorholdigt produkt, som kun langsomt nedbrydes i naturen.

Blåsten

For blåsten anbefales i litteraturen en koncentration af blåsten på 0,01-0,1 mg/L jf. DMU-rapport 79-00 (Sortkjær et. al. 2000). Indholdet af kobber i blåsten ligger på ca. 25,5 procent. Når der omregnes til kobber er der i de indsendte beregninger taget udgangspunkt i en koncentration på 0,25 mg/l kobber i kummehuset. Den ansøgte koncentration af kobber i proceduren i kummehuset ligger over de tilsvarende litteraturværdier. Den nødvendige koncentration af blåsten for optimal effekt kan dog afhænge meget af forskellige specifikke forhold på de enkelte dambrug f.eks. vandkvalitet mv. I dammene kan der ikke behandles med en sådan koncentration uden at overskride miljøkvalitetskravene. Der kan således kun behandles 1 dam med blåsten af gangen og med betydelig lavere koncentration.

Kommunen anbefaler anvendelse af bl.a. pereddikesyre-/brintoverilteprodukter som substitution for kobber, som er et miljøskadeligt stof.

Det er Ringkøbing-Skjern Kommunes vurdering, at dambruget kan overholde de fastsatte miljøkvalitetskrav, hvis behandlingen sker i overensstemmelse med tilladelsens vilkår og behandlingsprocedurer.

Andre stoffer

Der kan anvendes iodprodukter og Virkon S til desinfektion af støvler og udstyr. Stofferne udledes ikke til vandløbet. Hydratkalk kan anvendes ved desinfektion af bassiner i forbindelse med bekæmpelse eller forebyggelse af sygdomme. Moler kan ligeledes anvendes som et miljøvenligt middel, som alternativ for miljøskadelige stoffer.

Vurdering af indsendte beregninger for hjælpepestoffer

Med baggrund i ovennævnte beregninger og resultater konkluderes det, at de fremsendte koncentrationsberegninger for udledning til recipienten sikrer overholdelse af de fastsatte miljøkvalitetskrav ved udledning til Hårkjær-Birkeholt Bæk og de nedstrøms beliggende vandområder. På den baggrund er der fastsat vilkår for stofkoncentration for de forskellige stoffer i dambrugets udledning. For alle hjælpepestofferne er der fastsat to kravværdier til udledning af et enkelt stof. Et krav til den gennemsnitlige koncentration og et krav til maks. koncentrationen.

Det er Ringkøbing-Skjern Kommunes vurdering, at dambruget kan overholde de fastsatte miljøkvalitetskrav, hvis behandlingen sker i overensstemmelse med tilladelsens vilkår og behandlingsprocedurer.

Der kan anvendes iodprodukter og Virkon S til desinfektion af støvler og udstyr. Stofferne udledes ikke til vandløbet. Hydratkalk kan anvendes ved desinfektion af bassiner i

forbindelse med bekæmpelse eller forebyggelse af sygdomme. Moler kan ligeledes anvendes som et miljøvenligt middel, som alternativ for miljøskadelige stoffer.

Der er ikke meddelt tilladelse til brug af flere stoffer end de ovenfor nævnte stoffer. Der indgår stoffer i det oprindeligt fremsendte materiale, som ikke anvendes på dambruget. Derfor er disse stoffer ikke omfattet af denne godkendelse.

5.3.7 Behandling med medicin

I beregning af, hvor store mængder fisk, der kan behandles er der anvendt en genfindelsesprocent på 61 procent for florfenicol, mens der på resterende stoffer er anvendt 100 procent. I dambrugets ansøgning er der anvendt forældede genfindelsesprocenter, og kommunen har derfor taget udgangspunkt i seneste viden.

De oplyste doser af medicin i beregningerne tager udgangspunkt i værdier, som normalt anvendes ved dyrlægenes ordinerer af medicin til dambrugsfisk (Sortkjær et al. 2000). Det er efter kommunens vurdering det bedste grundlag på nuværende tidspunkt, og så længe veterinærmyndighederne ikke fremkommer med anbefalinger i hver enkelt sag. Dambrugets behov for medicinering tager således udgangspunkt i dyrlægenes ordinerede doser, og behovet afgøres af dyrlægen. Vilklårene for medicin angiver en maksimal besætningsstørrelse, der kan behandles ad gangen.

Har dambruget på et givet tidspunkt behov for medicinering af en større bestand end forudsat i vilklårene, må dambruget nødvendigvis foretage destruktion eller lignende af den del af produktionen, som ikke kan behandles forsvarligt efter dyrlægens anvisninger.

5.3.8 Konklusion på dambrugets anvendelse af medicin og hjælpestoffer

Kommunen vurderer, at procedureerne for forebyggelse og behandling af fiskesygdomme på dambruget lever op til BAT (bedste tilgængelige teknik), renere teknologi, og bekendtgørelse om krav til udledning af forurenende stoffer til vandløb, søer eller havet miljøkvalitetskrav for vandområder og krav til udledning af forurenende stoffer til vandløb, søer eller havet (BEK nr. 921 af 27. juni 2016) samt bekendtgørelse om fastsættelse af miljømål for vandløb, søer mv. (BEK nr. 439 af 19. maj 2016).

5.4 Biologisk vandløbsbedømmelse og recipientforhold

Hårkjær-Birkeholt Bæk afvander via Hoven Å, Omme Å og Skjern Å til Ringkøbing Fjord. Vandløbene er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3. Miljøtilstand og miljømål for Hårkjær-Birkeholt bæk kan ses i nedenstående tabel.

Tabel 9. Miljøtilstand og miljømål i Hårkjær-Birkeholt Bæk.

Type	Tilstand	Miljømål	Miljømål opfyldt
Samlet	Dårlig økologisk tilstand	God økologisk tilstand	Nej
Smådyr (DVFI)	God økologisk tilstand	God økologisk tilstand	Ja
Fisk	Dårlig økologisk tilstand	God økologisk tilstand	Nej
Makrofytter	Høj	God økologisk tilstand	Ja

Vandløbet er hverken udpeget som stærkt modificeret, kunstigt eller blødbundstype.

I vandområdeplanen er beskrevet følgende for området (kursiv):

Der må ikke ske forringelse af aktuel tilstand, herunder for de enkelte kvalitetselementer.

God økologisk tilstand efter 22. december 2021. God kemisk tilstand senest 22. december 2015.

Der er ikke fastsat nogen indsats i Vandområdeplan 2015-2021 forhold til stemmeværket, som fungerer som faunaspærringen.

Tabel 10. Biologiske vandløbsbedømmelser efter Dansk Vandløbsfauna Indeks (DVFI) i perioden 2013 - 2017.

År	Opstrøms Hårkjær Dam-	Nedstrøms Hårkjær Dam-
2017	4	6
2016	5	4
2015	6	7
2014	6	5
2013	4	4

Faunaprøver udtaget nedstrøms dambruget har ikke vist uacceptable påvirkninger af smådyrsfaunaen. De fysiske forhold op og nedstrøms dambruget er dårlige og antallet af dyr i prøverne er dog generelt lavt både op- og nedstrøms dambruget. Grunden hertil skal formentlig findes i de dårlige fysiske forhold og vandet er formentlig lettere surt. Krebsdyr som f.eks. tangloppen *Gammarus pulex* er stort set fraværende både op- og nedstrøms dambruget. Nedstrøms dambruget er der registreret en række fine arter af smådyr bl.a. slørvingen *Perlodes microcephala* (2017), *Leuctra hippopus*, *Leuctra nigra*, *Leuctra fusca/digitata*, *Nemoura avicularis*, *Amphinemura sulcicollis* og *Baetis niger*. DVFI-graden er dog meget svingende fra år til år, hvilket skyldes det generelt meget lille antal dyr i prøverne. Antallet af nøglegruppe 1-dyr er afgørende for DVFI og nogle år er man heldig at finde nogle få individer. Andre år finder man ingen.

Kommunen finder det således ikke nødvendigt for opnåelse af miljømålene, at pålægge dambruget krav om yderligere rensning af spildevandet for organisk stof, ammonium, fosfor og kvælstof.

5.5 § 3-beskyttede naturområder

Hårkjær-Birkeholt Bæk er beskyttet i henhold til naturbeskyttelseslovens § 3. Der er ikke andre § 3-beskyttede områder, som vil kunne blive berørt af denne revurdering af miljøgodkendelsen.

5.6 Forureningsbegrænsning

På baggrund af de tilsendte oplysninger og vilkårene i godkendelsen vil dambruget kunne opfylde de krav til indretning og forureningsbegrænsning, som bidrager til, at der kan opnås en god økologisk tilstand både opstrøms og nedstrøms dambruget i Hårkjær-Birkeholt Bæk, og som minimum målopfyldelse. Samtidig sikrer projektet, at de nedstrøms beliggende vandområder i Omme Å, Skjern Å og Ringkøbing Fjord ikke påvirkes væsentligt.

5.7 Egenkontrol

Dambruget skal i den fremtidige drift udtage 6 egenkontroller af både indløb- og udløbsvand fordelt over produktionsåret. Hvis der etableres slamkegleanlæg i stedet for den eksisterende mikrosigte vil der skulle foretages udvidet prøvetagning svarende til 12 egenkontroller af både indløb og udløbsvandet. Dette er uddybet i vilkårsafsnittet. Egenkontrolprogrammet skal dokumentere, at dambruget kan overholde udlederkravene.

5.8 Vurdering af renere teknologi

Det er et grundlæggende princip i Miljøbeskyttelsesloven, at virksomheder skal begrænse udledningen af forurenende stoffer mest muligt ved at anvende den bedste tilgængelige teknik (BAT – Best Available Techniques).

Ringkøbing-Skjern Kommune vurderer, at de anlægsmæssige og driftsmæssige forhold på dambruget i tilfredsstillende grad lever op til BAT for den pågældende anlægstype både hvad angår anvendelse af medicin- og hjælpestoffer og udledning af organisk stof og næringsstoffer. I bilag 9 er der angivet en række anbefalinger til BAT på dambrug, som dambruget kan anvende i de fremadrettede driftsplaner.

5.9 Statslige vandområdeplaner

Der er ikke fastsat indsats i forhold til Hårkjær Dambrug i forbindelse med Vandområdeplan 2015-2021, hverken dambrugets spildevandsforurening eller stemmeværket, der i dag fungerer som en næsten 100 procent spærring for faunaen.

5.10 Påvirkning af Natura 2000-områder og bilag IV

Kommunen har lavet en væsentlighedsvurdering efter habitatdirektivet i forbindelse med miljøgodkendelsen. Vurderingen fremgår af bilag 10. Det fremgår af vurderingen, at revisionen af dambrugets miljøgodkendelse og de fremtidige vilkår for drift og indretning af dambruget ikke i sig selv eller i forbindelse med andre planer eller projekter vil påvirke bilag IV-arter eller Natura 2000 områderne i Omme Å, Skjern Å og Ringkøbing Fjord væsentligt. Det vurderes samtidig, at der ikke er behov for udarbejdelse af en nærmere konsekvensvurdering af projektet.

5.11 Konklusion

Det er kommunens vurdering, at revision af miljøgodkendelsen for Hårkjær Dambrug og den fremtidige ansøgte og godkendte drift og indretning af dambruget ikke i sig selv eller i forbindelse med andre planer eller projekter vil påvirke bilag IV-arter eller Natura 2000 områderne i Omme Å, Skjern Å og Ringkøbing Fjord væsentligt. Godkendelsen vil heller ikke hindre opfyldelse af de miljømål, som fremgår af Vandområdeplan 2015-2021.

6 Gyldighed og retsbeskyttelse

6.1 Gyldighed

Tillægget til miljøgodkendelsen er gyldigt straks efter modtagelsen.

Ved klage kan Natur- og Miljøklagenævnet dog bestemme, at klagen har opsættende virkning, og tillægget til miljøgodkendelsen kan i det tilfælde ikke udnyttes.

7 Offentliggørelse og klagevejledning

7.1 Offentliggørelse

Afgørelsen bekendtgøres ved annoncering på Ringkøbing-Skjern Kommunes hjemmeside (www.rksk.dk) fra fredag i uge 46 her i 2017. Derudover orienteres en række interessenter direkte jf. listen nedenfor over modtagere af kopi af godkendelsen.

7.2 Klagevejledning

Tillæg til miljøgodkendelse

Der kan efter miljøbeskyttelseslovens kapitel 11 klages over Kommunalbestyrelsens afgørelse.

Følgende kan klage: Ansøgeren, Sundhedsstyrelsen - Embedslægeinstitutionen Midtjylland samt enhver, der må antages at have en individuel, væsentlig interesse i sagens udfald. Der kan desuden klages af visse organisationer, som angivet i lovens §§ 99-100.

Miljøscreeningsafgørelse

I henhold til planlovens § 58, stk. 1 nr. 4 kan kommunens miljøscreeningsafgørelse alene påklages for så vidt angår retlige spørgsmål.

Afgørelsen kan påklages af enhver med retlige interesse i sagens udfald. Det vil sige, at du fx kan klage, hvis du ikke mener, at kommunalbestyrelsen har haft hjemmel til at træffe afgørelsen. Du kan derimod ikke klage over, at kommunalbestyrelsen efter din opfattelse burde have truffet en anden afgørelse.

Fælles for afgørelserne

Afgørelserne annonceres på kommunens hjemmeside fredag i uge 46, 2017. Afgørelserne sendes desuden direkte til interessenterne på nedenstående liste.

Borgere, virksomheder og organisationer, som ønsker at klage til Miljø- og Fødevareklagenævnet, skal klage via Nævnets digitale klageportal. Du klager via Klageportalen, som du finder på www.borger.dk og www.virk.dk. Du logger på www.borger.dk eller www.virk.dk, ligesom du plejer, typisk med NEM-ID. Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. Vil du klage over både miljøgodkendelse og miljøscreening, skal du blot indgive én samlet klage.

Klagefristen er 4 uger og regnes fra datoen for offentliggørelsen og udløber den 15. december 2017

Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til den myndighed, der har truffet afgørelse i sagen. Myndigheden videresender herefter anmodningen til Natur- og Miljøklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen.

Det er en betingelse for behandling af klagen, at klageren indbetaler et gebyr til det klagenævn, der klages til. Privatpersoner skal betale et gebyr på 900 kr mens virksomheder og organisationer skal betale et gebyr på 1.800 kr. Nævnet sender en opkrævning på gebyret, når de har modtaget klagen. Nævnet påbegynder ikke behandling af klagen, før gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke på den anviste måde og inden for betalingsfristen, afvises klagen. Vejledning om gebyrordningen findes på Nævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis der gives helt eller delvist medhold i klagen, hvis den påklagede afgørelse ændres eller ophæves eller klagen afvises af Nævnet som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse, eller hvis klagen ikke er omfattet af Nævnets kompetence. Det er alene Nævnet, der kan beslutte at tilbagebetale et gebyr.

Ansøgeren vil få besked, hvis andre klager over afgørelsen.

Ifølge miljøbeskyttelseslovens § 101, planlovens § 62 kan afgørelsen prøves ved domstolene. Sag skal anlægges inden 6 måneder efter, at afgørelsen er offentliggjort.

Der gøres opmærksom på, at der til enhver tid er adgang til aktindsigt i de resultater af virksomhedens egenkontrol, som tilsynsmyndigheden har, samt i sagen i øvrigt. Er der spørgsmål til afgørelserne er du altid velkommen til at kontakte kommunen.

Venlig hilsen

Klaus Kevin Kristensen

Klaus Kevin Kristensen

Biolog

I forbindelse med behandlingen af en sag kan det være nødvendigt, at Kommunen indsamler, behandler og videregiver personoplysninger, der er nødvendige for sagens behandling. Ifølge persondataloven har du og andre, der er nævnt i sagen, blandt andet ret til at bede om indsigt i disse oplysninger, ret til at gøre indsigelser mod, at oplysningerne behandles, ret til at berigtige oplysningerne samt ret til at klage over behandlingen til Datatilsynet. Forvaltningsloven og offentlighedsloven giver normalt også mulighed for at få indsigt i sagen, og du har altid ret til at udtale dig.

8 Liste over modtagere af kopi af godkendelsen

Dansk Akvakultur v. Villy J. Larsen (villy@danskakvakultur.dk)

Danmarks Fiskeriforening, H.C. Andersens Boulevard 37, 1., Boks 403, 1553 København V, (mail@dkfisk.dk)

Danmarks Naturfredningsforening (dnringkoebing-skjern-sager@dn.dk)

Dansk Ornitologisk Forening, Vesterbrogade 140, 1620 København V (natur@dof.dk), (ringkoebing-skjern@dof.dk)

Danmarks Sportsfiskerforbund, Hovedkontoret, Skyttevej 4, 7182 Bredsten (post@sportsfiskerforbundet.dk) og (lbt@sportsfiskerforbundet.dk)

Danmarks Sportsfiskerforbund, Miljøkoordinator Leif Poulsen, Rosenhøj 16, 8670 Låsby (lp@sportsfiskerforbundet.dk)

Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark, v/ Formand Niels Barslund, Vormstrup 2, 7540 Haderup (nb@ferskvandsfiskeriforeningen.dk)

Friluftsrådet, (midtvestjylland@friluftsradet.dk)

Fødevareregion Vest, Sønderskovvej 5, 8520 Lystrup, (v-foedevare.herning@fvst.dk)

Miljøstyrelsen (mst@mst.dk)

Skjernådalens Lystfiskerforening, v. Bo Nielsen, Flintebakken 100, 1.tv, 8700 Horsens, (formand@skj-lf.dk)

Sundhedsstyrelsen. Embedslægeinstitutionen Nord, Langelandsvej 8, 8940 Randers SV (senord@sst.dk)

9 Bilag 1 - Lovgrundlag

Godkendelsen er primært givet på nedenstående lovgrundlag fra Miljøministeriet (inklusive eventuelle ændringer til den anførte lovgivning, der er gældende på godkendelsestidspunktet).

9.1 Lovgrundlag, bekendtgørelser, kommuneplaner, vand og naturplaner

Bekendtgørelse nr. 926 af 27. juni 2016 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Bekendtgørelse om miljøgodkendelse og samtidig sagsbehandling af ferskvandsdambrug, Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 1567 af 7. december 2016.

Bekendtgørelse om krav til udledning af forurenende stoffer til vandløb, søer eller havet. Bekendtgørelse nr. 921 af 27. juni 2016.

Bekendtgørelse om fastlæggelse af miljømål for vandløb, søer, overgangsvande, kystvande og grundvande. Bekendtgørelse nr. 439 af 19. maj 2016.

Bekendtgørelse om anvendelse af affaldsprodukter til jordbrugsformål, Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 1650 af 13. dec. 2006 (Slambekendtgørelsen).

Bekendtgørelse om kvalitetskrav til miljømålinger, Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 914 af 27. juni 2016.

Bekendtgørelse af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM), Miljø- og Fødevarerministeriets bekendtgørelse nr. 448 af 10. maj 2017.

Bekendtgørelse om samordning af miljøvurderinger og digital selvbetjening m.v. for planer, programmer og konkrete projekter omfattet af lov om miljøvurdering af planer

og programmer og af konkrete projekter (VVM), Miljø- og Fødevareministeriets bekendtgørelse nr. 447 af 10. maj 2017.

Bekendtgørelse om spildevandstilladelser m.v. efter miljøbeskyttelseslovens kapitel 3 og 4, Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 726 af 1. juni 2016.

Bekendtgørelse om godkendelse af listevirksomhed, nr. 1517 af 7. december 2016 (godkendelsesbekendtgørelsen).

Kommuneplan 2013-2025 for Ringkøbing-Skjern Kommune.

Lov om miljøbeskyttelse, lovbekendtgørelse nr. 1189 af 27. september 2016 (miljøbeskyttelsesloven).

Styrelsen for Vand- og Naturplanlægning 2016. Vandområdeplan 2015-2021 – Vandområdedistrikt Jylland og Fyn. Miljøministeriet.

9.2 Vejledninger og rapporter

Dansk Akvakultur 2012. Introduktion og ny viden om hjælpestoffer i dansk akvakultur. Undervisningsmateriale til 2-dages kursus om hjælpestoffer.

Fjorback, C. 2010. Risikovurdering for Skjern Å-systemet inkl. Ringkøbing Fjord – brug og udledning af medicin- og hjælpestoffer. Rapport fra Niras A/S.

Miljøstyrelsen 2012. FAQ ny bekendtgørelse om ferskvandsdambrug (www.mst.dk).

Miljøstyrelsen 2008. Vejledning nr. 3/2008, Vejledning om godkendelse af ferskvands-dambrug.

Pedersen, L-F., Henriksen, N.H., Buchmann, K., Clausen, T. 2013. Introduktion og ny viden om hjælpestoffer i dansk akvakultur. Faglig rapport fra Dansk Akvakultur nr. 2013-1.

Pedersen, L-F., Sortkjær, O., Bruun, M.S., Dalsgaard, I., Pedersen, P.B. 2004. Undersøgelse af biologiske halveringstider, sedimentation og omdannelse af hjælpestoffer og medicin i dam- og havbrug samt parameterfastsættelse og verifikation af udviklet dam-brugsmodel. Supplerende teknisk rapport (anneks 1-8) til DFU-rapport 135-04. DFU-rapport nr. 135a-04.

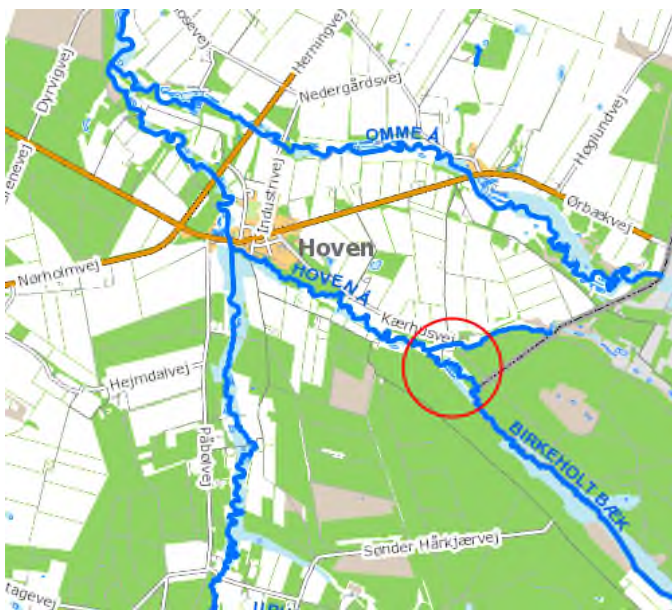
Ringkøbing Amt 2005. Vandføringens medianminimum ved dambrug 2004.

Sortkjær, O., Henriksen, N.H., Heinecke, R.D. & Pedersen, L-F. 2008a. Optimering af behandlingseffekten i akvakultur 2008a. Minimering af forbrug og udledning af hjælpestoffer. Danmarks Miljøundersøgelser. Aarhus Universitet. 124s. – Faglig rapport fra DMU nr. 659.

Sortkjær, O., Pedersen, L-F & Ovesen, N.B. 2008b. Omsætningen af formalin i danske dambrug. Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet. 122 s. – Faglig rapport fra DMU nr. 699.

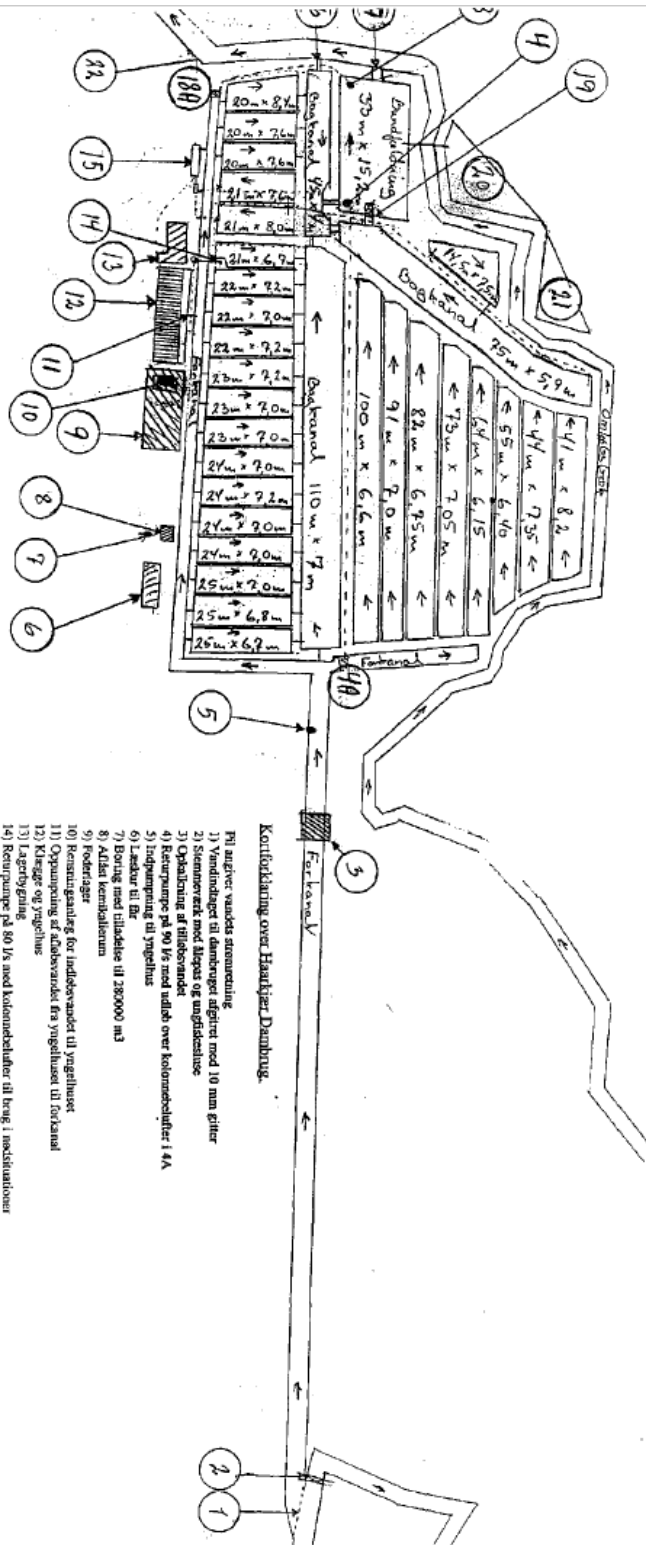
Sortkjær, O., Bovbjerg, P., Steinfeldt, S.J., Bruun, M.S., Dalsgaard, I. Nielsen, Aarup, P. 2000. Undersøgelse af eventuelle miljøpåvirkninger ved anvendelse af hjælpestoffer og medicin i ferskvandsdambrug samt metoder til at reducere/eliminere sådanne på- virkninger. DFU-rapport nr. 79-00.

10 Bilag 2 - Oversigtskort

Nærområder ved Hårkjær Dambrug.

11 Bilag 3 - Situationstegning

Målestok 1 : 1000
 Faktiske mål påført

Kortforklaring over Hårkjær Dambrug.

- Pl. antallet vandet strømmer
 1) Vandledning til dambrug afbrudt med 10 mm gitter
 2) Stenoverløb med låg og udfaldsflade
 3) Opbeholdning af tilløbsvand
 4) Betonrør nr. 90 1/2 med rind over kolonnenheder 1-14
 5) Indpumpning til yngelhus
 6) Løstør til Bg
 7) Borning med tilløb nr. 280000 m³
 8) Adfærtskontrolrum
 9) Foderstager
 10) Rensningsanlæg for luftevarer til yngelhuset
 11) Opvarmning af arbejdsvarer fra yngelhuset til færdkanal
 12) Klæger og yngelhus
 13) Lægebygning
 14) Rensningsanlæg nr. 80 1/2 med kolonnenheder til brug i installationshus
 15) Løstør nr. 18 m x 8 m
 16) Afløb til brug ved rensning af bundfærdningsbassin
 17) Afløb fra dambrug med indbyrdes
 18) Rensningsanlæg nr. 80 1/2 med rind over kolonnenheder 1-18A
 19) Rensningsanlæg til bundfærdningsbassin med indløb nr. 150 1/2
 20) Vanddam nr. 250 m³ til overskuds vand fra slambæger med overløb til bundfærdningsbassin
 21) Slambæger nr. 150 m³
 22) Afløb fra læsespejlet i rensningsbassin og yngelhus, opvarmes til færdkanal i produktionshuset
- Samlert vandledningsareal af dambrug og færdkanal - 8152 m²
 Samlet vandledningsareal af rummer i yngelhus - 155 m²
 I alt - 8387 m²

Bundfærdningsbassin dimension 33 m x 15,2 m x 1,2 m = 492 m²

Hidtidig indretning af Hårkjær Dambrug. Fremtidig indretning vil blive indrettet jf. ansøgning og nye vilkår for indretning af bl.a. slamdepot, nyt klækkehus, nyt slamkegleanlæg mv. Nyt klækkehus fremgår af byggetilladelsen.

12 Bilag 4 - Behandlingsprocedure for hjælpestoffer

For at sikre overholdelse af de specifikke vilkår vedrørende hjælpestoffer i tillæg til miljøgodkendelsen for Hårkjær Dambrug skal nedenstående behandlingsprocedure følges. Behandlingsprocedure for medicinstoffer fremgår af vilkårene.

Blåsten (kobber) Kummehus	Anvendt blåsten	Gentagelse (Timer)	Behandlingsprocedure
Der kan behandles ½ kummehus ved fuld vandvolumen eller et helt kummehus ved halv vandvolumen (34 m ³).	33 g blåsten (8,5 g kobber). Denne dosis må ikke overskrides og gælder hele kummehus-anlægget.	En ny behandling kan foretages efter 4 dage.	Der doseres 0,25 mg kobber/l til kummer med fuld vandvolumen og maksimalt 14 kummer. Vandforsyningen til den behandlede dam opretholdes. Eller Der doseres 0,25 mg kobber/l til kummer med halv vandvolumen og maksimalt 28 kummer. Vandforsyningen til den behandlede dam opretholdes. Anvendelse i kummehuset må ikke foretages samtidig med anden anvendelse på dambruget.

Blåsten (kobber) damme	Anvendt blåsten	Gentagelse (Timer)	Behandlingsprocedure
Anvendelsen af blåsten afhænger af damtypen.	47 g blåsten (dam 1-20) 42 g blåsten (andre damme og kanaler). Denne dosis må ikke overskrides og gælder alle damme/kanaler.	En ny behandling kan foretages efter 4 dage.	Dam 1-20: Der doseres 0,1 mg kobber/l til en dam med fuld vandvolumen og maksimalt 1 dam pr. behandling. Vandforsyningen til den behandlede dam opretholdes. Eller Dam 1-20: Der doseres 0,2 mg/l kobber/l til en dam med halv vandvolumen og maksimalt 1 dam pr. behandling. Vandforsyningen til den behandlede dam opretholdes.

			<p>Andre damme/kanaler: Hvis der ønskes doseret blåsten til en dam/kanal større end 120 m³ må den anvendte mængde blåsten ikke overstige 42 gram. Koncentrationen i en dam kan øges ved at reducere vandvolumen forud for behandling, da en ønsket behandlingskoncentration på 0,25 kobber/l ikke kan opretholdes for dette stof i de større damme/kanaler.</p> <p>Anvendelse i damme må ikke foretages samtidig med anden anvendelse på dambruget f.eks. i kummehus.</p>
--	--	--	--

Kloramin – T Kummehus	Anvendt kloramin - T	Gentagelse (Timer)	Behandlingsprocedure
Der kan behandles ½ kummehus ved fuld vandvolumen (34 m ³) eller et helt kummehus ved halv vandvolumen.	63 g kloramin-T. Denne dosis må ikke overskrides og gælder hele kummehus-anlægget.	En ny behandling kan foretages efter 4 dage.	<p>Der doseres 1,5 mg kloramin til kummer med fuld vandvolumen og maksimalt 14 kummer. Vandforsyningen til den behandlede dam opretholdes.</p> <p>Eller</p> <p>Der doseres 1,5 mg kloramin/l til kummer med halv vandvolumen og maksimalt 28 kummer. Vandforsyningen til den behandlede dam opretholdes.</p> <p>Anvendelse i kummehuset må ikke foretages samtidig med anden anvendelse på dambruget.</p> <p>Der er kun tilladelse til brug af kloramin-T i kummehus.</p>

Formaldehyd kummehus	Anvendt formalin 24,5 /37 %	Gentagelse (Timer)	Behandlingsprocedure
Alle kummer i alle kummehuse kan behandles samtidig (4x34 m ³).	8,3 l 24,5 % eller 5,5 l 37 %	En ny behandling kan foretages efter 4 dage.	Der doseres 15 mg formaldehyd/l til fuld vandvolumen. Vandforsyningen opretholdes. Anvendelse i kummehuset må ikke foretages samtidig med anden anvendelse på dambruget.

Formaldehyd damme	Anvendt formalin 24,5 /37 %	Gentagelse (Timer)	Behandlingsprocedure
Anvendelsen af formalin afhænger af damtypen.	12,7 l 24,5 % eller 8,4 l 37 % (dam 1-20) 10,0 l 24,5 % eller 6,6 l 37 % (andre damme/kanaler) Denne dosis må ikke overskrides og gælder alle damme/kanaler.	En ny behandling kan foretages efter 4 dage.	Dam 1-20: Der doseres 13 mg formaldehyd/l til to damme med fuld vandvolumen og maksimalt 2 damme pr. behandling. Vandforsyningen til de behandlede damme opretholdes. Eller Dam 1-20: Der doseres 13 mg/l formaldehyd/l til 4 damme med halv vandvolumen og maksimalt 4 damme pr. behandling. Vandforsyningen til den behandlede dam opretholdes. Andre damme/kanaler: Hvis der ønskes doseret formalin til en dam/kanal større end 2x120 m ³ må den anvendte mængde formalin ikke overstige 10,0 l 24,5 % eller 6,6 l 37 %. Koncentrationen i en dam kan øges ved at reducere vandvolumen forud for behandling, da en ønsket behandlingskoncentration på 15 mg/l formalin ikke kan opretholdes for dette stof i de større damme/kanaler. Anvendelse i damme må ikke foretages samtidig med anden anvendelse på dambruget f.eks. i kummehus.

Pereddikesyre Divosan eller Peraqua+	Anvendt Pereddi- kesyre (kg)	Gentagelse (Timer)	Behandlingsprocedure
Samtlige produktionsenheder kan behandles samtidig (i alt 6.796 m ³)	10,9 kg aktivt stof	Behandlingen kan gentages hver dag	Der doseres 5 mg H ₂ O ₂ /l til de damme, hvor der er behov. Peraqua+ har et deklareret indhold på 20 -50 % H ₂ O ₂ og 10 – 17 % pereddikesyre Divosan har et deklareret indhold på 10 - 15 % H ₂ O ₂ og 1 - 5 % pereddikesyre, Aqua Oxides, med et indhold af pereddikesyre på 15 % Normal vandforsyningen til de behandlede enheder opret- holdes medens behandlingen foregår.

H₂O₂, som 30 % opløsning 35 % opløsning,	Anvendt brint- overilte 30 / 35 %	Gentagelse (Timer)	Behandlingsprocedure
Samtlige produktionsenheder kan behandles samtidig (i alt 6.796 m ³)	111 l 30 % opløs- ning 95 l 35 % opløs- ning 34 kg aktivt stof	Behandlingen kan gentages hver dag	Der doseres 5 mg H ₂ O ₂ /l til de damme, hvor der er behov. Det vil dog være muligt, at behandle samtlige damme med 5 mg/l. Behandlingen kan foretages ved fuld vandvolumen. Normal vandforsyningen til de behandlede enheder opret- holdes medens behandlingen foregår.

Desinfektion/justering pH mv	-	-	Behandlingsprocedure
Iodprodukter/Virkon S	-	-	Der kan anvendes iodprodukter eller Virkon til desinfektion af støvler og udstyr. Iodprodukter må ikke udledes til vand- løb.
Hydratkalk	-	-	Der kan anvendes hydratkalk til desinfektion af tørlagte damme i forbindelse med forebyggelse/bemæmpelse af sygdom. Hydratkalk kan ligeledes anvendes til justering af pH i indløbsvandet.
Bedøvelse	-	-	Der kan anvendes bedøvelsesmidler til håndtering af fisk ved strygning mv. Disse stoffer må ikke udledes til vandløb.

13 Bilag 5 - Forudsætninger medicin- og hjælpestoffer

Ligger separat.

14 Bilag 6 - Dokumentation af vilkår til støj

Dokumentation for overholdelse af støjvilkår skal ske ved støjmålinger i omgivelserne, udført efter Miljøstyrelsens vejledning nr. 5/1984 og 6/1984 eller kildestøjsmålinger kombineret med beregning udført efter den nordiske beregningsmodel for ekstern indu-stristøj som beskrevet i Miljøstyrelsens vejledning nr. 5/1993.

Kvalitetskrav til målinger og afrapportering

Målinger og beregninger skal udføres af et firma/ laboratorium, der er akkrediteret til støjmålinger eller af en person, som er certificeret til at udføre sådanne målinger, jf. *"Bekendtgørelse om kvalitetskrav til miljømålinger nr. 914 af 27. juni 2016.*

Målinger og afrapportering skal udføres som angivet i bekendtgørelsens bilag.

Kontrolmålinger skal udføres, når virksomheden er i drift ved maksimal belastning, og driftsforholdene skal beskrives i målerapporten.

Ved beregninger skal rapporten indeholde de nødvendige oplysninger om beregningernes forudsætninger. Støjkilderne skal beskrives og deres kildestyrke angives.

For hver enkelt støjkilde, hvor der foretages målinger, skal desuden angives lydtryk-niveauet i dB(A), målt i et geometriske veldefineret og - såvidt muligt - let tilgængeligt kontrolpunkt tæt på kilden. Jvf. Miljøstyrelsens vejledning 5/1993 pkt. 3.1.

Rapporten sendes til tilsynsmyndigheden senest 2 måneder efter, at målingen er gennemført.

Vurdering af resultater

Støjgrænsen anses for overholdt, hvis de målte eller beregnede værdier ligger under vilkårets grænseværdi med tillæg af måleubestemthed. For faste støjkilder kan der normalt accepteres en maksimal måleubestemthed på 3 dB(A), jvf. Miljøstyrelsens vejledning nr. 5/1993, pkt. 3.5.

15 Bilag 7 – Beredskabsplan

Nedenstående beredskabsplan er indsendt gennem dambrugets ansøgning:

Oplysning om mulige driftsforstyrrelser og uheld, som vil kunne medføre væsentlig forøget forurening (foderspild, slamflugt mv.) samt beskrivelse af foranstaltninger til imødegåelse heraf.

I det følgende listes nogle af de mulige driftsforstyrrelser og uheld som vil kunne medføre væsentlig forøget forurening fra dambruget:

- 1) Forurening af dambrugets indløbsvand
- 2) Udbrud af sygdom i fiskebestanden (ved smittespredning)
- 3) Strømudefald
- 4) Håndteringsuheld

Beskrivelse af foranstaltninger til imødegåelse af ovenstående driftsforstyrrelser og uheld:

Ad.1)

Forurening af dambrugets indløbsvand kan eksempelvis ske ved kraftig vedligeholdelse (herunder maskinel) af vandløbet, ulovlig udledning af gylle, mælkevand, olie mv., ulovlig indretning af drikkested til kreaturer, spuling af markdræn mv - alt opstrøms dambruget.

Et særligt problem for dambruget kan være ikke rettidig varsling (mindst en uge) før vedligeholdelse af vandløbet opstrøms dambruget finder sted.

For at imødegå denne problemstilling, foretages normalt flere gange i døgnet visuel inspektion af dambrugets indløbsvand mhp. kontrol. I tilfælde af unormale tilstande alarmeres den driftsansvarlige og dambrugets nødprocedure for imødekommelse af denne situation sættes i værk.

Aktionsplan ved akut forurening af dambrugets indløbsvand:

- 1) Vandindtaget til dambruget blokeres ved indløbsristen (Stands ulykken !!)
- 2) Opstart af returpumpe
- 3) Fodring indstilles / luk af for foderautomater
- 4) Alarmer 112 og meld vand-forureningsalarm
- 5) Forureningskilden søges lokaliseret og stoppet (tag evt. foto's til bevismateriale)
- 6) Udtagning af vandprøver opstrøms dambruget i rengjorte dunke
- 7) evt. kontakt til konsulenter og/eller forsikringsselskab.

Ad. 2)

Udbrud af sygdom i fiskebestanden kan dels være forårsaget af smittespredning, dels være miljømæssigt betingede. Ved forurening af dambrugets indløbsvand er det således normalt, at der opstår problemer med akut gælleinfektion hos fiskene.

Smittespredning via fugle er søgt hindret ved opsætning af mågenet. Smittespredning via indløbsvandet kan vanskeligt hindres. Mhp. yderligere hindring af smittespredning via fodtøj skal alle besøgende enten skifte fodtøj, eller have deres fodtøj desinficeret inden dambruget betrædes. For hindring af forurening af dambrugets indløbsvand - se ovenstående under Ad.1.

For at imødegå problemstillingen omkring sygdomsudbrud, foretages normalt flere gange i døgnet visuel inspektion af fiskenes helbredsmæssige tilstand mhp. kontrol. I til-

fælde af unormale tilstande alarmeres den drifts ansvarlige og dambrugets nødprocedure for imødekomme af denne situation sættes i værk.

Aktionsplan ved konstatering af sygdom blandt fiskene:

- 1) Fodring indstilles / luk af for foderautomater
- 2) Kontakt til dyrlæge
- 3) Behandling efter dyrlægens foreskrifter

Ad. 3)

Udfald af strøm kan ske ved svigtende levering fra el-forsyningsselskabet, lynnedslag eller lignende. For at imødegå problemstillingen er der etableret alarm på dambruget, der aktiveres ved strømudfald. Alarmen er tilkoblet personsøger, som bæres af den driftsansvarlige, ligesom en alarmcentral alarmeres efter aftale med den driftsansvarlige. I tilfælde af unormale tilstande alarmeres den driftsansvarlige dermed og dambrugets nødprocedure for imødekomme af denne situation sættes iværk.

Aktionsplan ved konstatering af strømudfald:

- 1) Alarm gives fra dambrugets alarmeringsanlæg
- 2) Automatisk opstart af nødstrømsanlæg
- 3) Vagthavende skal være på dambruget hurtigst muligt efter alarmering
- 4) Fodring indstilles
- 5) El-installatør kontaktes

Ad. 4)

Håndteringsuheld kan i værste fald forårsage personskade, fiskedød intern på dambruget og/eller forurening af det eksterne miljø nedstrøms dambruget. Eksempel på et håndteringsuheld kunne være, hvis en slamledning sprænger under pumpning af slam fra en dam til slamdepot, og større slammængder som følge heraf pumpes direkte i bagkanalen med opdræt. Dette kunne forårsage intern fiskedød. For at imødegå problemstillingen omkring håndteringsuheld, instrueres dambrugets medarbejdere behørigt i brugen af de enkelte maskiner på dambruget, samt i R- og S- sætninger, som er gældende i forbindelse med anvendelsen af de enkelte hjælpestoffer. Ved håndteringsuheld med personskade, alarmeres på tlf: 112 eller der konsulteres en læge efter behov. Ved håndteringsuheld med intern fiskedød og/eller forurening af det eksterne miljø nedstrøms dambruget til følge, iværksættes følgende aktionsplan:

Aktionsplan ved akut forurening af dambruget og dets afløbsvand:

- 1) Forureningskilden søges lokaliseret og stoppet (Stands ulykken !!)
- 2) Fodring indstilles / luk af for foderautomater
- 3) Opstart af beluftnings/iltningsanlæg efter behov
- 4) Alarmer 112 og meld vandforureningsalarm

16 Bilag 8- Driftsjournalens indhold

Ferskvandsdambrugets driftsjournal skal indeholde oplysning om følgende forhold:

- Aktuel bestand af fisk pr. måned, tilgang af fisk og afgang af fisk ved salg.
- Indkøb af foder med angivelse af fodertyper. Foderets sammensætning, skal tillige kunne dokumenteres ved hjælp af varedeklaration eller analyseresultater fra et autoriseret laboratorium.
- Tidspunkt for oprensning af slamdepot. Den oprensede mængde slam skal skønnes.
- Afgang af døde fisk med angivelse af mængde, art og opgørelsesperiode. Ekstraordinært store mængder opgøres straks.
- Vandforbrug. Registreringen skal ske kontinuert ved hjælp af flowmeter i indtag og udløb med en nøjagtighed på 5 %. Logfil skal være tilgængelig i forbindelse med driftsjournalen. Øjeblikkeligt og gennemsnitligt vandforbrug skal altid opgøres samtidig med gennemførelsen af egenkontrollen.
- Returpumpning. Angivelse af periode og mængde.
- Slutdeponering af slam. Opgørelsen sker, hver gang slam bortskaffes, med oplysning om, hvor slammet blev deponeret.
- Ferskvandsdambrugets egenkontrol.

I forbindelse med anvendelse af medicin og hjælpestoffer skal dambrugets driftsjournal som minimum indeholde følgende oplysninger:

- Årsag til brug af hjælpestof eller behandling med medicin.
- Mængde af anvendte af hjælpestoffer til vandbehandling
- Angivelse af hjælpemidlets navn, numre på damme der er behandlet, samt begyndelses- og slutdato for behandlingen.
- Mængde af anvendte mediciner til sygdomsbekæmpelse med angivelse af præparatets navn og mængde, numrene på damme der er behandlet samt begyndelses- og slutdato for behandlingen.
- Tidspunkt for forbrug af stofferne. Anvendes stofferne flere gange, skal dette angives.
- Mængdeangivelse/dosering af stofferne og ved forbrug af hjælpestoffer skal metoden angives.
- Angivelse af produktionsenheder, hvor stofferne anvendes med angivelse af bestandsstørrelse.
- Henvisning til dyrlægens besøgsrapport når der anvendes medicin. Besøgsrapporten skal opbevares sammen med driftsjournalen.

- Det samlede forbrug af de enkelte mediciner og hjælpestoffer skal opgøres en gang om året (pr. 31. december) og indberettes til tilsynsmyndigheden senest den 1. februar det følgende år.

17 Bilag 9 – Best tilgængelig teknik, BAT

1a. BAT - generel driftsstyring

Foranstaltninger til at sikre god driftsstyring (effekt på både renseseffekt og fiskesundhed)

- Undgå undermætning af ilt og udsving i iltkoncentrationen i produktionsanlægget.
  - Høj iltmætning øger egenomsætningen af bl.a. ammonium, iltforbrugende stof mv.
- Særlig opmærksomhed omkring optimale iltforhold ved høje bestandstætheder (tilsætning af ilt, beluftning, piskning).
- Undgå overfodring i perioder hvor fiskenes stofskifte ændres som følge af årstidsbestemte temperaturændringer.
- Sikre tilstrækkelig køling på varme årstider.
- Foranstaltninger til rensning af indløbsvandet.
- Foranstaltninger til begrænsning af foderspild og suspenderet stof i produktionsvandet.
- Sikre optimal drift og vedligehold af mikrosigte, slamkegler mv.
- Hyppig/kontinuerlig slamfjernelse og hindre ophobning af slam i produktionsanlægget.
- Indsætning af delrensningsprocesser så tæt på kilden som muligt, der sikrer en hurtig fjernelse af fiskeekskremitter og slam, hvorved fiskene undgår svingende og dårlig vandkvalitet.
- Driftsstyring omkring udfodring og produktion således at overfodring undgås.
- Særlig opmærksomhed omkring udfodring under ugunstige produktionsforhold eller i situationer med svingende vandkvalitet.
- Skånsom håndtering af fisk og særligt under ugunstige vejrforhold og ved ugunstige temperaturer.
- Anvendelse og løbende indsamling af ny viden omkring brug af immunstimulerende midler i foder evt. i samarbejde med dyrlæge.
- Opsamling af døde fisk.
- Rutiner og procedurer til overvågning af indløbsvandets kvalitet.
- Øget vandflow: fjerner fækalier og slam fra dammene og giver renere produktionsmiljø.

1b. BAT – Foranstaltninger til reduktion i forbruget af medicin og hjælpestoffer

Forebyggelse af smitte m.v.

- Vaccination mod rødmundssyge og andre fiskesygdomme, herunder revaccination ved faldende immunitet.

- Indretning af dambrug, som reducerer risikoen for sygdomsspredning mellem yngelanlæg og de forskellige afsnit af dambrugets produktionsanlæg.
- Trådned eller andre foranstaltninger til hindring af indtrængende fugle og andre smittespredere.
- Brug af desinfektionsmidler til støvler og materiel, som kan bidrage til smittespredning.
- Løbende rådgivning fra dyrlæge eller lign.
- Tromlefilter (mikrosigter) i indløb: kan fjerne parasitter ved anvendelse af ca. 40 µm dug.

Optimering af omsætning og tiltag til reduceret forbrug af medicin og hjælpestoffer

- Brug af hjælpestoffer vurderes løbende i forhold til andre, og mindre miljøbelastende stoffer (substitution).
- Indretning af dambrug, der gør det muligt, at sygdomsbehandle fisk i små enheder.
- Sikre hurtig handling ved begyndende tegn på sygdomsudbrud.
- Hyppig overvågning af fiskenes sundhedstilstand.
- Procedurer for brug af hjælpestoffer der sikrer tilstrækkelig effekt og høj intern omsætning
  - Neddroslet vandtilførsel eller nedlukning af dammenes afløb under brug af hjælpestoffer
  - Recirkulering af tilsat stof.
  - Sikre, at der ikke anvendes unødvendigt høje koncentrationer af hjælpestof.
- Brug af reducerede mængder af formalin og brintoverilte jf. Faglig rapport fra DMU nr. 659.
- Anvendelse af biofilter: omsætter formaldehyd og brintoverilte
- Plantelagune: omsætning og tilbageholdelse af medicin og hjælpestoffer

1c. BAT – Vandforbrug og rensning

Reduceret vandforbrug og påvirkning af vandløbet

- Recirkulering og returpumpning
- Anvendelse grundvand fra dræn- eller boring.

Forbedret rensning/mindsket udledning

- Øget internt vandflow: fjerner fækalier og slam fra dammene
- Øget internt vandflow og øget opholdstid: reducerer samlet udledning
- Tromlefilter (mikrosigter): fjerner især suspenderet stof, organisk materiale og fosfor.
- Slamkegler: fjerner især suspenderet stof, organisk materiale og fosfor – hyppig/ daglig tømning.
- Plantelagune: bundfældning, og omsætning af organisk materiale og kvælstof, tilbageholdelse af fosfor.
- Slambassin uden mulighed for ud- eller nedsivning
- Parallelle bundfældningsbassiner, så der ikke udledes urensset spildevand under oprensning af bundfældningsbassinerne
- Opiltning af afløbsvand (flere metoder)

18 Bilag 10 - Væsentlighedsvurdering efter habitatdirektivet

Ligger separat.

19 Bilag 11 - Skema til brug for miljøscreening

Ligger separat.

20 Bilag 12 - Sagshistorik

Ligger separat.

Bilag 2. Vurdering efter habitatdirektivet – vandindvinding og revision miljøgodkendelse for Hårkjær Dambrug

Af: Klaus Kevin Kristensen

24. oktober 2017.

Projektets betegnelse

- Indvinding af overfladevand fra Hårkjær-Birkeholt Bæk.
- Indvinding fra boring til dambrugsdrift.
- Revision af miljøgodkendelse.

Lovgrundlag

BEK nr. 926 af 27/6 2016 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter jf. Habitatdirektivets artikel 6.3.

Natura 2000-område

Følgende internationale beskyttelsesområder påvirkes potentielt af projektet (habitat- og fuglebeskyttelsesområder): Borris Hede (H60, F37), Skjern Å (H61), Ringkøbing Fjord (H62, F43).

Udpegningsgrundlaget

Udpegningsgrundlaget i Natura 2000-området, der potentielt kan påvirkes af projektet udgøres af nedenstående arter og naturtyper. Bevaringsprognosen fremgår af de pågældende områders Natura 2000-planer.

Tabel 1. Udpegningsgrundlag for Natura 2000-områder, som potentielt kan blive berørt gennem projektet.

Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen (H62, F43).

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 62		
Naturtyper:	Flodmunding (1130)	Lagune* (1150)
	Strandeng (1330)	Forklit (2110)
	Hvid klit (2120)	Grå/grøn klit (2130)
	Klithede* (2140)	Havtornklit (2160)
	Grårisklit (2170)	Klitlavning (2190)
	Kransnålalge-sø (3140)	Næringsrig sø (3150)
	Brunvandet sø (3160)	Vandløb (3260)
	Våd hede (4010)	Tør hede (4030)
	Surt overdrev* (6230)	Tidvis våd eng (6410)
	Torvelavning (7150)	Rigkær (7230)
Arter:	Havlampret (1095)	Flodlampret (1099)
	Majsild (1102)	Stavsild (1103)
	Laks (1106)	Odder (1355)
	Vandranke (1831)	

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 43		
Fugle:	Rørdrum (Y)	Skkestork (Y)
	Knopsvane (T)	Pibesvane (T)
	Sangsvane (T)	Kortnæbbet gås (T)
	Grågås (T)	Bramgås (T)
	Mørkbuget knortegås (T)	Gravand (T)
	Pibeand (T)	Krikand (T)
	Spidsand (T)	Skeand (T)
	Hvinand (T)	Stor skallesluger (T)
	Havørn (T)	Rørhøg (Y)
	Blå kærhøg (T)	Fiskeørn (T)
	Vandrefalk (T)	Plettet rørvagtel (Y)
	Blishone (T)	Klyde (TY)
	Pomeransfugl (T)	Hjejle (T)
	Almindelig ryle (TY)	Brushane (Y)
	Lille kobbersneppe (T)	Splitterne (Y)
	Fjordterne (Y)	Havterne (Y)
	Mosehornugle (Y)	

Borris Hede (H60, F37)

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 60		
Naturtyper:	Visse-indlandsklit (2310)	Revling-indlandsklit (2320)
	Græs-indlandsklit (2330)	Søbred med småurter (3130)
	Kransnålalge-sø (3140)	Næringsrig sø (3150)
	Brunvandet sø (3160)	Vandløb (3260)
	Å-mudderbanke (3270)	Våd hede (4010)
	Tør hede (4030)	Enekrat (5130)
	Surt overdrev* (6230)	Tidvis våd eng (6410)
	Hængesæk (7140)	Torvelavning (7150)
	Rigkær (7230)	Stilkeke-krat (9190)
	Skovbevokset torvemose* (91D0)	Elle- og askeskov* (91E0)
Arter:	Grøn kolleguldsmed (1037)	Bæklampret (1096)
	Laks (1106)	Odder (1355)

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 37		
Fugle:	Rørdrum (Y)	Rørhøg (Y)
	Hedehøg (Y)	Hjejle (Y)
	Tinksmed (Y)	Mosehornugle (Y)
	Natravn (Y)	Hedelærke (Y)
	Rodrygget tornskade (Y)	

Skjern Å (N68, H61) – ingen fuglebeskyttelsesområder.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 61		
Naturtyper:	Søbred med småurter (3130)	Kransnålalge-sø (3140)
	Næringsrig sø (3150)	Brunvandet sø (3160)
	Vandløb (3260)	Våd hede (4010)
	Tør hede (4030)	Surt overdrev* (6230)
	Tidvis våd eng (6410)	Hængesæk (7140)
	Kildevæld* (7220)	Rigkær (7230)
	Skovbevokset tørvemose* (91Do)	Elle- og askeskov* (91Eo)
Arter:	Grøn kolleguldsmed (1037)	Havlampret (1095)
	Bæklampret (1096)	Flodlampret (1099)
	Laks (1106)	Damflagermus (1318)
	Odder (1355)	Vandranke (1831)

Bilag IV-arter

Der må kunne forventes forekomst af odder og måske grøn kolleguldsmed i Hårkjær-Birkeholt Bæk. Ejeren af Hårkjær Dambrug har oplyst, at man har set odder i området, og at der jævnligt kan konstateres spor efter odder ved vandløbet både udenfor og inde på selve dambruget. Grøn kolleguldsmed er dog ikke blevet registreret i projektområdet, men området har potentiale for denne art. Der er ikke andre kendte bilag IV-arter i vandløbet eller i umiddelbart tilknytning til vandløbet.

Beskrivelse af projektet – projektets påvirkning i sig selv

1. Vandindvinding fra vandløb

Vandindvindingstilladelse til indtag af overfladevand fra Hårkjær-Birkeholt Bæk. Der tillades indvundet op til 200 l/s (helårligt) ved indvinding gennem en eksisterende opstemning af vandløbet (se miljøteknisk redegørelse i bilag 1 til vandindvindingstilladelsen).

Dambrugets indløbsafgitring er 6 mm og udløbsafgitringen med gitre på maksimalt 10 mm.

I dag er der total faunaspærring ved dambrugets stemmeværk. Ringkøbing-Skjern kommune har i forbindelse med Vandplan 2010-2015 ansøgt staten om midler til fjernelse af dambrugets stemmeværk. Naturstyrelsen vurderede, at spærringsfjernelsen ikke ville være kosteffektiv, og kommunen fik derfor afslag på ansøgningen. Sidenhen er indsatskravet for fjernelsen af spærringen ved Hårkjær Dambrug bortfaldet, og kravet indgår således ikke i Vandområdeplan 2015-2021. Evt. spærringsfjernelse vil skulle foretages i en senere vandplan eller anden fremtidig plan. Det er Miljøstyrelsen som fastsætter miljømål og krav til vandområderne i vandområdeplanerne.

Kommunen har taget afslaget til efterretning, og må på denne baggrund konkludere, at en spærringsfjernelse formentlig først vil kunne gennemføres på et tidspunkt efter 2021. Derfor er der i vandindvindingstilladelsen sat et vilkår om, at kommunen kan tage tilladelsen op til fornyet behandling efter 2021, såfremt der skulle blive behov.

Spærringen medfører, at vandrefisk ikke får adgang til ca. 8 km vandløb i Hårkjær-Birkeholt Bæk, ca. 7,3 km i Nollund Bæk og ca. 3,8 km i Grønnebæk. I regulativet er der ikke angivet spærringer for fisk i disse vandløb.

Hårkjær Dambrug er beliggende ved Hårkjær-Birkeholt Bæk, som afvander til Hoven Å og efterfølgende Omme Å, Skjern Å og Ringkøbing Fjord. Indvindingspunktet er beliggende udenfor

Natura 2000-områder, men projektet kan potentielt påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-områder, som er beliggende nedstrøms i vandløbssystemet. En sådan påvirkning af udpegningsgrundlaget kan forekomme, hvis f.eks. larver af havlampret under deres nedvandring til havet går tabt gennem utilstrækkelig afgitring af dambrugsindløbet. Er den nedstrømsvandrende fauna smallere end gitterafstanden i indløbsgitteret vil faunaen kunne gå tabt. På grund af faunaspærringen vil der ikke kunne passere havlampret eller laks opstrøms dambruget og ovenstående problemstilling er derfor ikke aktuelt.

2. Vandindvinding fra boring

Der ansøges om fornyelse af dambrugets hidtidige tilladelse til indvinding af grundvand til yngel og klækning af æg. Den hidtidige tilladelse har ligget på en maksimal årlig indvinding på 22.500 m³/år og med en maksimal ydelse på 75 m³/time. Periodisk påvirkning som følge af indvindingen er en påvirkning, som har eksisteret gennem flere årtier på Hårkjær Dambrug. En fornyet tilladelse vil således ikke medføre nogen ændringer i forhold til arter eller naturtyper. Indvindingen sker langt fra Natura 2000-områder, og der vil ikke komme nogen forringelser i forhold til bilag IV-arter, hvis disse skulle opholde sig i området. Se afsnittet omkring bilag IV-arter.

3. Revision miljøgodkendelse

Dambrugets miljøgodkendelse revideres. Dambrugets indretning vil være uændret og udledningen af kvælstof, fosfor og organisk forventes at være uændret.

Der udarbejdes nye vilkår for brug og udledning af medicin og hjælpestoffer, som overholder gældende miljøkvalitetskrav (jf. BEK 439 af 19. maj 2016 og BEK 921 af 27. juni 2016).

Mulige kumulative effekter

1. Indvinding af overfladevand

Der er uden tvivl en kumulativ negativ effekt ved faunaens passage af flere dambrug i samme vandløb. Nedstrøms Hårkjær Dambrug ligger Hoven Mølle Fiskeri i Hoven Å. Her er der i dag fri faunapassage og fisk og smådyr kan således passere helt op til stemmeværket ved Hårkjær Dambrug i Hårkjær-Birkeholt Bæk før der igen er en spærring. Hårkjær Dambrug er det eneste vandløb i Hårkjær-Birkeholt Bæk.

Der vil ikke være nogen væsentlig kumulativ påvirkning i forhold til bilag IV-arter i Hoven Å eller Hårkjær-Birkeholt Bæk som følge af dambrugsdrift.

2. Indvinding af grundvand

Indvindingen af grundvand vil ikke medføre kumulative effekter som vil kunne påvirke Natura 2000-områder eller bilag IV-arter.

3. Revision af miljøgodkendelse

Der er en kumulativ effekt som følge af udledninger af kvælstof og fosfor fra dambrug. Denne problemstilling håndteres af vandområdeplan 2015-2021. Der er ikke særskilte indsatser i forhold til udledningen fra Hårkjær Dambrug.

Med hensyn til anvendelsen af medicin- og hjælpestoffer på dambrug har kommunen udarbejdet en samlet risikovurdering, der tager højde for muligheden for, at flere dambrug eller andre anlæg udleder medicin- eller hjælpestoffer (Fjorback 2011). Risikovurderingen sikrer, at miljøkvalitetskravene for vandområderne overholdes (jf. BEK 439 af 19. maj 2016 og BEK 921 af 27. juni 2016). Desuden indgår centrale udmeldinger fra Miljøstyrelsen samt Miljøklagenævnets afgørelse af 26. marts 2008 vedrørende medicin- og hjælpestoffer på Møbjerg Dambrug. Risikovurderingen er udarbejdet for at sikre, at miljøkvalitetskravene i vandløbene nedstrøms Hårkjær Dambrug og i Ringkøbing Fjord kan overholdes.

Når miljøkvalitetskravene er overholdt i recipienten er det kommunens vurdering, at arter eller naturtyper i de berørte områder ikke vil blive påvirket væsentligt af udledningerne af medicin og hjælpestoffer. Bilag IV-arter vil ligeledes ikke blive berørt væsentligt.

Samlet vurdering

Kommunen har vurderet, at den ansøgte indvinding af overfladevand og grundvand samt revision af dambrugets miljøgodkendelse ikke vil påvirke omgivelsernes kvalitet væsentligt herunder kommunens forpligtelser i forhold til EF-habitatdirektiv og andre målsætninger. Tilladelsen vil efter kommunens vurdering ikke betyde, at dambrugets vandindvinding eller revisionen af miljøgodkendelsen i sig selv eller i forbindelse med andre projekter vil skade eller forhindre opnåelse af gunstig bevaringsprognose for bilag IV-arter samt arter og naturtyper i udpegningsgrundlaget for habitatområderne.

Bilag 5. Forudsætninger for beregninger for medicin- og hjælpestoffer

Dambrug: Hårkjær Dambrug.

Forudsætningerne og de tekniske forhold vedrørende beregning af maksimale koncentrationer (tilladelige og aktuelle) ved udløbet af dambruget fremgår nedenfor.

Omsætning/ Immobilisering	Hjælpestoffer:				
	Omsætningsraterne for hjælpestoffer tager udgangspunkt i bilag 8 i Bekendtgørelse nr. 1567 af 7. december 2016. Følgende omsætningsfaktorer for hjælpestoffer er brugt:				
		Formaldehyd	Brintoverilte	Pereddikesyre	Kobber og kloramin-T
	Vandfase (mg/l/t)	0,05	2,0	0,25	0
	Sediment (mg/l/m ² /t)	115	1000	-	0
Biofilter (mg/l/m ² /t)	10	100	5	0	
Lagune (mg/l/m ² /t)	130	4000	500	0	
<p>Til brug i PoolSim er der for formalin og brintoverilte beregnet en vægtet omsætningsrate for damme, bagkanaler og bundfældningsbassiner når disse er uden fast bund. Den vægtede omsætningsrate kombinerer omsætningen i vandfase med omsætning i sediment og en angivelse i mg/l/t. Beregningen foretages som angivet i et notat til Akvakulturudvalget i 2010 "Notat vedr. beregning af resulterende hjælpestofudledning fra dambrug". Beregningen tager udgangspunkt i omsætningsraten i vandfasen og adderer en korrigeret sedimentomsætning. Den korrigerede sedimentomsætning er beregnet som forholdet mellem omsætningen i sedimentet og gennemsnitsdybden.</p> <p>I produktionsanlæg med fast bund anvendes udelukkende omsætningsrater for vandfase. Dette der dog ikke tilfældet for Hårkjær Dambrug.</p> <p>Omsætningsraterne for laguner er vægtet ved at dividere med gennemsnitsdybden. Herved fås en rate i mg/l/t, som kan anvendes i Poolsim.</p> <p>Sortkjærs fortyndingsmodel (PoolSim) bruges til hjælpestofberegningerne. Modellen kan på baggrund af bassinstørrelser, vandflow (herunder evt. recirkulering) og eventuelle nedbrydnings/omsætningsrater forudsige de forventelige mængder af et stof i dambrugets udløb ved et givent brug, et hvilket som helst sted på dambruget.</p>					

Medicin:	For medicin bruges genfindelsesprocenter (GF) og udledningsperioder (UP), jf. bilag 8 i Bekendtgørelse nr. 1567 af 7. december 2016. Ved denne udledningsperiode forventes 90 procent af stoffet at være udledt. Der tages udgangspunkt i en behandlingsperiode på 10 dage.
Udledningsperiodens betydning	Udledningen af medicin betragtes som kontinuerte udledninger og med en peak i udledningen efter 10 dage. Både miljøkvalitetskravet (MKK) og korttidsmiljøkravet (KMKK) skal være overholdt i udledningsperioden. For de fleste mediciner vil en beregning af overholdelse af MKK samtidig sikre overholdelse af KMKK. For oxolinsyre ligger MKK og KMKK meget tæt. Det betyder, at en beregning udelukkende efter MKK for oxolinsyre vil kunne risikere overskridelse af KMKK. Derfor er der lavet en antagelse om at hele den dagligt tilsatte dosis udledes pr. dag.
Risikovurdering/ Reduktion af miljøkvalitetskravene - MKK og KMKK	Den andel af medianminimumsvandføringen, der kan bruges til fortynding af medicin- og hjælpestof er fastsat i risikovurderingen ved udledning af medicin- og hjælpestoffer.
Beregning af gennemsnitskoncentrationer i udløb.	<p>Medicin:</p> <p>Her anvendes massebetragtninger. Stofkoncentrationerne i udløbet beregnes ud fra den anvendte døgndosis i forhold til dambrugets vandindtag pr. døgn. Desuden bruges de ovennævnte genfindelsesprocenter.</p> <p>Hjælpestoffer:</p> <p>24 timer bruges som behandlingsperiode/påvirkningsperiode. For denne periode beregnes en gennemsnitskoncentration. Perioden defineres som henholdsvis 12 timer før og efter max. koncentrationen i udledningen. 24 timer er også anvendt i de tilfælde, hvor udledningen strækker sig udover 24 timer (typisk når det er antaget, at der ikke sker reduktion af et hjælpestof).</p>
Beregning af den maksimale gennemsnitskonc. ($C_{\text{middelmax}}$) og maks. konc. (C_{max}) i dambrugets udløb.	<p>Maksimal tilladelig gennemsnitlig konc. i udledning fra dambrug:</p> $C_{\text{middelmax}} = (\text{MKK}) * \frac{Q_{\text{mm}}}{Q_{\text{dambrug}}} * (\text{evt.R} - \text{fak.})$ <p>Maksimal tilladelig konc. i udledning fra dambrug:</p> $C_{\text{max}} = (\text{KMKK}) * \frac{Q_{\text{mm}}}{Q_{\text{dambrug}}} * (\text{evt.R} - \text{fak.})$
Perioden før der kan behandles igen med samme hjælpestof	Længden af den periode, der skal gå før behandling med et hjælpestof må gentages, defineres ved perioden fra det tidspunkt, hvor stoffet optræder i recipienten til tidspunktet, hvor stofkoncentrationen i recipienten er 5 % af det pågældende miljøkvalitetskriterium, MKK.

Længerevarende udledning	<p>Medicinering med antibiotika strækker sig over 5–10 dage med daglige doseringer og udledningen betragtes som kontinuerlig.</p> <p>Anvendelsen af hjælpestoffer (engangsdosering) i recirkulerede anlæg fører til udledning med en varighed på mere end 24 timer og betragtes som kontinuerlig.</p>
--------------------------	---

Bilag 11. Miljøscreening af revision af miljøgodkendelse for Hårkjær Dambrug

Dato: 24. oktober 2017. Af: Klaus Kevin Kristensen

Basisoplysninger	Tekst
Projektbeskrivelse (kan vedlægges)	Revision af miljøgodkendelse for Hårkjær Dambrug, Kærhusvej 11, Hoven, 6880 Tarm. Gennemgående revision af dambrugets miljøgodkendelse med nye vilkår, nyt klækkehus samt et afslag på forøgelse i fodertilladelsen. De nærmere beskrivelser af projektet er angivet i revisionen. Der er lavet en særskilt miljøscreening for vandindvindingstilladelserne.
Navn, adresse, telefonnr. og e-mail på bygherre	Thorkild Ebbesen, Møgelmosevej 13, 6880 Tarm.
Navn, adresse, telefonnr. og e-mail på kontaktperson	Villy Larsen, Dansk Akvakultur (villy@danskakvakultur.dk)
Projektets adresse, matr. nr. og ejerlav. For havbrug angives anlæggets geografiske placering angivet ved koordinater for havbrugets 4 hjørneafmærkninger i bredde/længde (WGS-84 datum).	Kærhusvej 11, Hoven, 6880 Tarm. 1cr m.fl., Ørbæk By, Hoven.
Projektet berører følgende kommune eller kommuner (omfatter såvel den eller de kommuner, som projektet er placeret i, som den eller de kommuner, hvis miljø kan tænkes påvirket af projektet)	Ringkøbing-Skjern Kommune.

<p>Oversigtskort i målestok eks. 1:50.000 – Målestok angives. For havbrug angives anlæggets placering på et søkort.</p>			
<p>Kortbilag i målestok 1:10.000 eller 1:5.000 med indtegning af anlægget og projektet (vedlægges dog ikke for strækingsanlæg).</p>	<p>Målestok angives:</p>		
<p>Forholdet til VVM reglerne</p>	<p>Ja Nej</p>		
<p>Er projektet opført på bilag 1 til lov om miljøvurdering af planer og programmer og konkrete projekter (VVM).</p>	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 30px; text-align: center;">x</td> <td>Hvis ja, er der obligatorisk VVM-pligtigt. Angiv punktet på bilag 1:</td> </tr> </table>	x	Hvis ja, er der obligatorisk VVM-pligtigt. Angiv punktet på bilag 1:
x	Hvis ja, er der obligatorisk VVM-pligtigt. Angiv punktet på bilag 1:		
<p>Er projektet opført på bilag 2 til lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM).</p>	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 30px; text-align: center;">x</td> <td>Hvis ja, angiv punktet på bilag 2:</td> </tr> </table>	x	Hvis ja, angiv punktet på bilag 2:
x	Hvis ja, angiv punktet på bilag 2:		
<p>Projektets karakteristika</p>	<p>Tekst</p>		
<p>1. Hvis bygherren ikke er ejer af de arealer, som projektet omfatter angives navn og adresse på de eller den pågældende ejer, matr. nr. og ejerlav</p>	<p>Ansøger er ejer.</p>		
<p>2. Arealanvendelse efter projektets realisering. Det fremtidige samlede bebyggede areal i m² Det fremtidige samlede befæstede areal i m² Nye arealer, som befæstes ved projektet i m²</p>	<p>Arealanvendelsen vil være uændret. Der ønskes dog etableret et ekstra kummehus af samme størrelse som det eksisterende kummehus. Det nye kummehus kommer til at ligge i umiddelbar tilknytning til det eksisterende kummehus. Eksisterende mikrosigtanlæg ønsket erstattet af et slamkegleanlæg, som skal have tilsvarende renskapacitet.</p>		
<p>3. Projektets areal og volumenmæssige udformning Er der behov for grundvandssænkning i forbindelse med projektet og i</p>	<p>Uændret, bortset fra det nye kummehus. Ingen grundvandssænkning, som følge af revisionen (der er dog en grundvandssænkning som følge af vandindvinding fra boring, Dette er håndteret i en særskilt miljøscreening).</p>		

<p>givet fald hvor meget i m</p> <p>Projektets samlede grundareal angivet i ha eller m²</p> <p>Projektets bebyggede areal i m²</p> <p>Projektets nye befæstede areal i m²</p> <p>Projektets samlede bygningsmasse i m³</p> <p>Projektets maksimale bygningshøjde i m</p> <p>Beskrivelse af omfanget af eventuelle nedrivningsarbejder i forbindelse med projektet</p>	<p>Alle punkterne er uændret bortset fra det nye kummehus. Der foregår ikke nedrivning, som en del af projektet.</p>		
<p>4. Projektets behov for råstoffer i anlægsperioden</p> <p>Råstofforbrug i anlægsperioden på type og mængde:</p> <p>Vandmængde i anlægsperioden</p> <p>Affaldstype og mængder i anlægsperioden</p> <p>Spildevand til renseanlæg i anlægsperioden</p> <p>Spildevand med direkte udledning til vandløb, søer, hav i anlægsperioden</p> <p>Håndtering af regnvand i anlægsperioden</p> <p>Anlægsperioden angivet som mm/åå – mm/åå</p>	<p>Uændret, bortset fra at der forbruges råstoffer i forbindelse med anlæggelse af det nye kummehus. Vandforbruget til det nye kummehus ligger indenfor rammerne af vandindvindingsstilladelsen og den hidtidige vandindvinding.</p> <p>Der bliver ikke produceret yderligere affald. Spildevand fra dambruget reguleres gennem miljøgodkendelse/revision af miljøgodkendelse. Råstoffet er vand fra vandløb.</p> <p>Forbruget af foder på dambruget er uændret.</p>		
Projektets karakteristika	Tekst		
<p>5. Projektets kapacitet for så vidt angår flow ind og ud samt angivelse af placering og opbevaring på kortbilag af råstoffet/produktet i driftsfasen:</p> <p>Råstoffer – type og mængde i driftsfasen</p> <p>Mellemprodukter – type og mængde i driftsfasen</p> <p>Færdigvarer – type og mængde i driftsfasen</p> <p>Vandmængde i driftsfasen</p>	<p>Uændret bortset fra tilførslen af vand til det nye kummehus (omkring 28 l/s).</p>		
<p>6. Affaldstype og årlige mængder, som følge af projektet i driftsfasen:</p> <p>Farligt affald:</p> <p>Andet affald:</p> <p>Spildevand til renseanlæg:</p> <p>Spildevand med direkte udledning til vandløb, sø, hav:</p> <p>Håndtering af regnvand:</p>	<p>Forureningen fra dambruget vil være uændret.</p> <p>Fra dambrugsdriften forekommer naturligvis en spildevandsudledning. Dette forhold omfattes af dambrugets miljøgodkendelse/revision af miljøgodkendelse. Forholdene er beskrevet i tillæg til miljøgodkendelse.</p>		
Projektets karakteristika	Ja	Nej	Tekst
<p>7. Forudsætter projektet etablering af selvstændig vandforsyning?</p>	x		<p>Ja, vandindvindingen er dog ikke omfattet af denne miljøscreening. Se separat miljøscreening for vandindvindingen.</p>
<p>8. Er projektet eller dele af projektet omfattet af</p>		x	<p>Hvis »ja« angiv hvilke. Hvis »nej« gå til punkt 10</p>

standardvilkår?			
9. Vil projektet kunne overholde alle de angivne standardvilkår?	-	-	Hvis »nej« angives og begrundes hvilke vilkår, der ikke vil kunne overholdes.
10. Er projektet eller dele af projektet omfattet af BREF-dokumenter?		x	Hvis »ja« angiv hvilke. Hvis »nej« gå til pkt. 12.
11. Vil projektet kunne overholde de angivne BREF-dokumenter?	-	-	Hvis »nej« angives og begrundes hvilke BREF-dokumenter, der ikke vil kunne overholdes.
12. Er projektet eller dele af projektet omfattet af BAT-konklusioner?	-	-	Hvis »ja« angiv hvilke. Hvis »nej« gå til punkt 14. BAT er behandlet i revision af miljøgodkendelsen. Dambruget vurderes, at kunne overholde kravene til BAT.
Projektets karakteristika	Ja	Nej	Tekst
13. Vil projektet kunne overholde de angivne BAT-konklusioner?	-	-	Hvis »nej« angives og begrundes hvilke BAT-konklusioner, der ikke vil kunne overholdes. Se ovenfor.
14. Er projektet omfattet af en eller flere af Miljøstyrelsens vejledninger eller bekendtgørelser om støj eller eventuelt lokalt fastsatte støjgrænser?	x		Hvis »ja« angives navn og nr. på den eller de pågældende vejledninger eller bekendtgørelser. Hvis »nej« gå til pkt. 17. Der er opsat støjvilkår i revision af miljøgodkendelse. Disse vil let kunne overholdes.
15. Vil anlægsarbejdet kunne overholde de eventuelt lokalt fastsatte vejledende grænseværdier for støj og vibrationer?	x		Hvis »nej« angives overskridelsens omfang og begrundelse for overskridelsen
16. Vil det samlede projekt, når anlægsarbejdet er udført, kunne overholde de vejledende grænseværdier for støj og vibrationer?	x		Hvis »nej« angives overskridelsens omfang og begrundelse for overskridelsen
17. Er projektet omfattet Miljøstyrelsens vejledninger, regler og bekendtgørelser om luftforurening?	x		Hvis »ja« angives navn og nr. på den eller de pågældende vejledninger, regler eller bekendtgørelser. Hvis »nej« gå til pkt. 20. Der vil ikke forekomme luftforurening fra anlægget.
18. Vil anlægsarbejdet kunne overholde de vejledende grænseværdier for luftforurening?	x		Hvis »Nej« angives overskridelsens omfang og begrundelse for overskridelsen. Der laves ikke anlægsarbejde
19. Vil det samlede projekt, når anlægsarbejdet er udført, kunne overholde de vejledende grænseværdier for luftforurening? Såfremt der allerede foreligger oplysninger om de indvirkninger, projektet kan forventes at få på miljøet som følge af den forventede luftforurening, medsendes disse oplysninger.	x		Hvis »Nej« angives overskridelsens omfang og begrundelse for overskridelsen.
20. Vil projektet give anledning til støvgener eller øgede støvgener I anlægsperioden? I driftsfasen?		x	Hvis »ja« angives omfang og forventet udbredelse.
Projektets karakteristika	Ja	Nej	Tekst
21. Vil projektet give anledning til lugtgener eller øgede lugtgener I anlægsperioden? I driftsfasen?		x	Hvis »ja« angives omfang og forventet udbredelse.

22. Vil anlægget som følge af projektet have behov for belysning som i aften og nattetimer vil kunne oplyse naboarealer og omgivelserne I anlægsperioden? I driftsfasen?		x	Hvis »ja« angives og begrundes omfanget.
23. Er anlægget omfattet af risikobekendtgørelsen, jf. bekendtgørelse om kontrol med risikoen for større uheld med farlige stoffer nr. 372 af 25. april 2016?		x	
Projektets placering	Ja	Nej	Tekst
24. Kan projektet rummes inden for lokalplanens generelle formål?	x		Hvis »nej«, angiv hvorfor: Der er ikke lokalplan for området.
25. Forudsætter projektet dispensation fra gældende bygge- og beskyttelseslinjer?	x		Hvis »ja« angiv hvilke: Etablering af et nyt kummehus kræver en dispensation fra å-beskyttelseslinjen. Det vil også kræve byggetilladelse.
26. Indebærer projektet behov for at begrænse anvendelsen af naboarealer?		x	
27. Vil projektet kunne udgøre en hindring for anvendelsen af udlagte råstofområder?		x	
28. Er projektet tænkt placeret indenfor kystnærhedszonen?		x	
Projektets placering	Ja	Nej	Tekst
29. Forudsætter projektet rydning af skov? (skov er et bevokset areal med træer, som danner eller indenfor et rimeligt tidsrum ville danne sluttet skov af højstammede træer, og arealet er større end ½ ha og mere end 20 m bredt.)		x	
30. Vil projektet være i strid med eller til hinder for realiseringen af en rejst fredningssag?		x	
31. Afstanden fra projektet i luftlinje til nærmeste beskyttede naturtype i henhold til naturbeskyttelseslovens § 3.			Der er § 3-søer og andre § 3-arealer i området. Disse vil ikke blive berørt.
32. Er der forekomst af beskyttede arter og i givet fald hvilke?	x		§ 3-beskyttede naturtyper vil ikke blive berørt. Der er rød- og gullistede arter af vandløbssmådyr i Hårkjær-Birkeholt Bæk. Disse vil ikke blive berørt i væsentlig grad, som følge af revision af miljøgodkendelsen. Der kan være odder i vandløbet og det er ikke utænkeligt at der kan forekomme grøn kølleguldsmed. Se væsentlighedsvurderingen efter habitatdirektivet i bilag 10 til revisionen for yderligere oplysninger. Kommunen har ikke kendskab til andre beskyttede dyre- eller plantearter i vandløb eller andre § 3-områder, som kan blive berørt i væsentlig grad. Der gives med den nuværende tilladelse ikke lov til øget forurening i forhold til tidligere. Miljømålet målt som DVFI er overholdt. Der er ikke grundlag for at antage, at dambrugets udledninger medfører en væsentlig påvirkning af flora og fauna nedstrøms dambruget.
33. Afstanden fra projektet i luftlinje til nærmeste fredede område.			Der er mere end 1 km til nærmeste fredede område. Der er heller ikke gravhøje eller lignende som vil kunne blive berørt.
34. Afstanden fra projektet i luftlinje til nærmeste			Der er over 6 km til nærmeste Natura 2000-område.

internationale naturbeskyttelsesområder (Natura 2000-områder, habitatområder, fuglebeskyttelsesområder og Ramsarområder).			Se habitatvurderingen i bilag 10 til revisionen. Ja, der er rødlistede vandløb dyr bl.a. Perlodes microcephala. Der forekommer også odder, og området kan måske huse grøn kølleguldsmed. Arterne vil ikke blive berørt, da forureningen fra dambruget ikke forøges og heller ikke hidtidigt har ligget for højt.
35. Vil projektet medføre påvirkninger af overfladevand eller grundvand, f.eks. i form af udledninger til eller fysiske ændringer af vandområder eller grundvandsforekomster?	x		Hvis »ja« angives hvilken påvirkning, der er tale om. Forureningen forøges ikke som følge af revisionen. Forbruget af medicin og hjælpemidler reguleres gennem vilkår til sikring af overholdelse af miljøkvalitetskravene i vandløbet.
36. Er projektet placeret i et område med særlige drikkevandsinteresser?		x	Området er almindelige drikkevandsinteresser, ikke særlige. Der er heller ikke indvindingsoplande eller vandværksboringer eller naboboringer, som vil kunne blive påvirket af revisionen af miljøgodkendelsen.
37. Er projektet placeret i et område med registreret jordforurening?		x	
38. Er projektet placeret i et område, der i kommuneplanen er udpeget som område med risiko for oversvømmelse.		x	
39. Er projektet placeret i et område, der, jf. oversvømmelsesloven, er udpeget som risikoområde for oversvømmelse?		x	
Projektets placering	Ja	Nej	Tekst
40. Er der andre lignende anlæg eller aktiviteter i området, der sammen med det ansøgte må forventes at kunne medføre en øget samlet påvirkning af miljøet (Kumulative forhold)?		x	Kumulative forhold er også uddybet i habitatvurderingen i bilag 10 til revisionen. Bemærk, at der i forhold til vandindvindingen er lavet en separat miljøscreening.
41. Vil den forventede miljøpåvirkning kunne berøre nabolande?		x	
42. En beskrivelse af de tilpasninger, ansøger har foretaget af projektet inden ansøgningen blev indsendt og de påtænkte foranstaltninger med henblik på at undgå, forebygge, begrænse eller kompensere for væsentlige skadelige virkninger for miljøet?			

Fortsat dambrugsdrift jf. vilkårene i revision til miljøgodkendelsen. På denne baggrund vurderer kommunen, at miljøet ikke vil blive påvirket væsentligt. Tilladelserne vurderes således ikke at være omfattet af krav om miljøvurdering og udarbejdelse af en miljøkonsekvensrapport.

Væsentlighedsvurderingen efter habitatdirektivet i bilag 10 til revisionen indgår som væsentlige elementer i denne vurdering.

Miljøscreeningen er udarbejdet af kommunen og ikke af ansøger selv.

Bilag 12. Uddrag af sagsforløbet omkring revision af miljøgodkendelsen for Hårkjær Dambrug

2. marts 1995. Hårkjær Dambrug miljøgodkendes, som et af de første dambrug efter Dambrugsbekendtgørelsens tilblivelse (uanket).

20. januar 2005. Ringkjøbing Amt indkalder ansøgning om miljøgodkendelse.

30. januar 2006. Dambruget indsender ansøgning om fornyet miljøgodkendelse.

8. februar 2006. Ringkjøbing Amt kvitterer for ansøgningen og sætter ansøgningen midlertidigt i bero på grund af manglende målopfyldelse i vandløbet. Sagsbehandlingen genoptages ikke i perioden indtil Ringkjøbing-Skjern Kommune overtager myndighedsområdet.

26. juni 2006. Dambruget indsender ansøgning om anvendelse af medicin- og hjælpestoffer dom opfølgning på et påbud fra Ringkjøbing Amt.

26. marts 2008. Natur- og Miljøklagenævnet træffer afgørelse i sag om medicin og hjælpestoffer for Møbjerg Dambrug. Sagsbehandlingen i kommunerne for medicin- og hjælpestoffer sættes i bero i en periode.

25. januar 2010. Dambruget orienteres om at ansøgningen om brug af medicin og hjælpestoffer vil skulle behandles i en samlet godkendelse af dambruget.

19. marts 2010. Bekendtgørelse om samtidig sagsbehandling af ferskvandsdambrug fastsætter, at miljøgodkendelsessagen skal sagsbehandles sammen med vandindvindingsspørgsmålet og spæringsproblematikken.

15. marts 2010. Indsendelse af ansøgning om foderflytning fra Ulbæk Dambrug til Egebæk og Hårkjær Dambrug.

26. april 2011. Afslag på foderflytning fra Ulbæk Dambrug til Egebæk i "VVM-afgørelse om miljøgodkendelse af Egebæk Dambrug".

24. maj 2011. Kommunen skriver til dambruget om supplerende oplysninger med henblik på at få revurderet dambrugets miljøgodkendelse og meddele fornyet vandindvindingstilladelse.

11. oktober 2011. Kommunen meddeler at kun få oplysninger mangler for at have de nødvendige oplysninger for at kunne færdiggøre sagen om revision af dambrugets miljøgodkendelse.

31. oktober 2011. Dambrugets konsulent indsender skrivelse til kommunen med spørgsmål til bl.a. BAT.

9. november 2011. Kommunen meddeler frist for indsendelse af supplerende oplysninger med henblik på at få meddelt en revision af dambrugets miljøgodkendelse inden den nye dambrugsbekendtgørelse træder i kraft. Fristen sættes til 18. november 2011. Kommunen svar på dambrugets spørgsmål til BAT.

11. november 2011. Kommunen meddeler dambruget at udkast til ny dambrugsbekendtgørelse vil få stor betydning i forhold til revision af eksisterende miljøgodkendelse og at bekendtgørelsen forventes at træde i kraft til februar 2012.

18. november 2011. Kommunen modtager ikke de nødvendige supplerende oplysninger for at revision af miljøgodkendelsen kan færdiggøres inden den nye dambrugsbekendtgørelse træder i kraft.

22. marts 2012. Kommunen meddeler, at dambrugets ansøgninger ikke har kunne færdiggøres inden den nye dambrugsbekendtgørelse er trådt i kraft på grund af manglende oplysninger fra dambruget.

10. september 2013. Møde med Hårkjær Dambrug på kommunen og forelæggelse af "Udkast til afslag på miljøgodkendelse af Hårkjær Dambrug". Dambruget ønsker ikke, at kommunen skal meddele afslaget, kommunen accepterer. Sagen henligger derfor med afventning af ny lovgivning.

7. december 2016. Ny bekendtgørelse om samtidig sagsbehandling og miljøgodkendelse af dambrug. Herved bliver det muligt, at revidere godkendelsen samtidig med at dambruget forbliver på foderregulering.

Maj 2017. Sagen genoptages.